

Változás és állandóság

Az etnikai viszonyok alakulása hét észak-erdélyi megye magyar többségű településvidékén

Kézirat

(Rövidített, átszerkesztett változata megjelent: Honismeret, XVII. 1989. 4. sz. 54–63. p.)

Falvaik veszélyeztetettsége miatt fokozott figyelem irányul a Romániában élő nemzeti kisebbségekre, közöttük az erdélyi magyarságra, a legnagyobb lélekszámú magyar kisebbségre. A hagyományos falusi településhálózat felszámolását célzó „területrendezés” ugyanis nem választható el attól a tényről, hogy a mai Romániában, ebben a születése pillanatától – és létrejöttének körülményeiből törvényszerűen – soknemzetiségű országban a „homogenizáció”, az egységes nemzetállam minden áron történő megteremtése a politikai törekvések középpontjában áll.

A statisztika számadatai a homogenizációs szándék valóra válását látszanak igazolni. 1930-ban – a mai országhatárok között – még minden ötödik romániai lakos valamelyik nemzeti kisebbséghez tartozónak vallotta magát, 1977-ben azonban már csak minden tizedik. De ez a kisebbségek számára kedvezőtlen összkép a területi sajátosságok kimutatásával árnyalható. A kisebbség – helyenként változatlanul többség.

Ez különösen igaz a magyarság esetében, mivel demográfiai és települési viszonyai folytán jelentős területeken ellen tudott állni az asszimilációs folyamatoknak, vagy legalábbis fékezni tudta azokat. A beolvasztással szembeni ellenálló képesség színhelyei ma elsősorban a falvak, melyek láncolata – főként Erdélynek az északnyugati határszéltől a Kárpátok déli karéjáig terjedő és csak középtűt ritkuló széles területi sávjában – a magyarság régi települési helyeit őrzi.

Munkámban e *falusi térség* etnikai viszonyainak alakulását tekintem át 1910-zel kezdődően – összefüggésben az országos, illetve erdélyi demográfiai folyamatokkal –, a hivatalos nemzetiségi adatközlésekben rejlő szűkös elemzési lehetőségekre szorítkozva. Ennek során többnyire a *népszámlálási* közlésekből dolgoztam; a kigyűjtött adatokat külön táblázatokban összegeztem. Használatuk több problémát vet fel, ezért előljáróban az ezzel kapcsolatos módszertani megszorításokat vázolom.¹

Az adatok összevethetőségének jelentős korlátja, hogy nem tudunk minden népszámlálásra érvényes, azonos *adatfelvételi kategóriák* szerinti idősorokat készíteni. Az Erdély egész területére kiterjedő utolsó magyar népszámlálás (1910) ugyanis még csupán az *anyanyelv*re kérdezett rá; a későbbi román számbavételek között viszont vannak olyanok, melyek vagy csak a *nemzeti hovatartozást* (1920, 1941), vagy pedig szintén csak az anyanyelvi megoszlást (1948) dokumentálják, sőt a legutolsó román népszámlálás (1977) e viszonyokat már csak egy, az összes korábbitól *eltérő* kategória alapján mutatja ki. Ellentmondó adatokat közölnek az etnikai hovatartozásra *azonos módon* rákérdező magyar (1910, 1941) és román (1930) népszámlálások, de ellentmondanak egymásnak maguk a román népszámlálások is; ez különösen az 1930. és 1956. évi adatok összevetésekor szembetűnő. Az ellentmondásos népszámlálási végeredmények a *községi* nemzetiségi adatok ismeretében némiképpen kiigazíthatók lennének, ezeket azonban *1941 óta nem közlik*.

Akadályokba ütközik az adatok *nagyobb területi egységek* szerinti összehasonlítása is, mégpedig a közigazgatási beosztás változásai miatt (különös tekintettel az ötvenes években létrehozott tartományi, majd az azt felváltó új megyerendszerre).

A jelzett problémák egy része áthidalhatatlan. A népszámlálásokat azonban torzításaik ellenére sem lehet megkerülni; e torzítások egyéb (például egyházi) összeírásokkal egybevetve, becsléseikkel kiegészítve, az adatfelvétel, -értékelés és -közlés módszereit elemezve enyhíthetők.

Bár a román népszámlálások nemzetiségi közléseit az adatok körének *fokozatos szűkülése* jellemzi, visszamenőleges regionális összevetésükre bizonyos mértékig lehetőség nyílik. Az utolsó két

¹ A problémakör részletesebb ismertetését „Az erdélyi magyarság főbb statisztikai adatai az 1910. utáni népszámlálások tükrében” című, a Magyarságkutató Csoport évkönyvében megjelenő dolgozatom tartalmazza.

népszámlálás ugyanis megyénként, településtípusok szerint még részletezte ezeket az adatokat; az 1968-ban életbe lépett új közigazgatási beosztás ismeretében a községi adatokat is közlő népszámlálások eredményei ennek megfelelően átszámíthatók. Így olyan idősorokat kapunk, melyek oszlopai az etnikai megoszlás változásait (de legalábbis e változás tendenciáit) a mai megyehatárok között és a társadalmi-gazdasági viszonyokat, valamint a települési szerkezet alakulását markánsan jellemző *városi–falusi* népesség szerinti tagolódásban szemléltetik.

Négy népszámlálást választottam ki ezeknek az adatoknak az összehasonlításához. Kiindulási pont az 1910. évi magyar népszámlálás. Itt némi torzulással a német anyanyelvűek kimutatásában kell számolni, mivel e népesség soraiban lett fölvéve a „német-zsidó zsargont”, a jiddist beszélők később már különválasztott csoportja. A következő viszonyítási év 1930. Az ekkor végrehajtott román népszámlálás 1956-ig az egyetlen, melyet Erdély egész területére kiterjedően, a nemzetközi előírásoknak megfelelően hajtottak végre, s végleges adatait hivatalosan közzétették; az anyanyelvi, illetve nemzeti-ségi számok községenkénti közlésével pedig máig egyedül áll. A harmadik népszámlálás az 1956. évi. A megfelelő községsorok ugyan hiányoznak belőle, nemzetiségi adatközlése azonban a második világháború óta még így is a legrészletezőbb. Az összehasonlított népszámlálások sorát az 1977. évi zárja. Esetében meg kell alkudnunk azzal a ténnyel, hogy nemzetiségi vonatkozású adatait a felvételi lapon nem szereplő, tudományosan megítélhetetlen „nemzetiség és anyanyelv szerinti” megoszlásban tették közzé. A csúsztatás következtében a magyarság országszerte kimutatott száma mintegy 35 ezerrel kevesebb a nemzetiségi és 80 ezerrel kevesebb az anyanyelvi bevalláshoz képest!

Frissebb adatok hiányában az etnikai viszonyok bemutatását 1977-tel le kellett zárnom, Az összlélekszámokat azonban kiegészítettem az 1984-es adatokkal.² E számok Románia mai területén az 1. táblázat szerint alakultak.

1. táblázat
Románia népessége 1910–1984 között

Év	Románia összesen ³	Erdély*		Erdélyen kívüli területek					
				Összesen		Vidék		Főváros	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%
				<i>Összesen</i>					
1910/1912	12 773 146	5 232 934	41,0	7 540 212	59,0	7 145 337	55,9	394 875	3,1
1930	14 280 729	5 520 086	38,7	8 760 643	61,3	8 096 958	56,7	663 865	4,6
1956	17 489 450	6 218 427	35,5	11 271 023	64,5	10 034 415	57,4	1 236 608	7,1
1977	21 559 910	7 500 229	34,8	14 059 681	65,2	12 125 796	56,2	1 933 885	9,0
1984	22 624 505	7 871 954	34,8	14 752 551	65,2	12 791 362	56,5	1 961 189	8,7
				<i>Városok**</i>					
1910/1912	2 065 020	682 561	33,1	1 382 459	66,9	1 041 138	50,4	341 321	16,5
1930	3 051 253	955 259	31,3	2 095 994	68,7	1 456 954	47,7	639 040	21,0
1956	5 474 264	2 155 853	39,4	3 318 411	60,6	2 095 537	38,3	1 222 874	22,3
1977	10 239 345	3 767 710	36,8	6 471 635	63,2	4 537 750	44,3	1 933 885	18,9
1984	11 834 962	4 406 187	37,2	7 428 775	62,8	5 467 586	46,2	1 961 189	16,6

² Források: *A magyar szent korona országainak 1910. évi népszámlálása. VI. rész.* Budapest, 1920; *Recensământul general al populației României din 29 decembrie 1930. Vol. II.* București, 1938; *Recensământul populației din 21 februarie 1956. Vol II.* București, 1960; *Recensământul populației și al locuințelor din 5 ianuarie 1977. Vol I.* București, 1980; *Anuarul statistic al Republicii Socialista România 1985.* București, 1985.

³ A román statisztikai közlésekben szereplő 1912-es értékek eltérnek az itt közöltől. Ezekben az összlélekszám 12 768 399, a városoké 2 079 020, a községké 10 688 539. A különbség oka egyes erdélyi megyéknek a román közléstől eltérően számított népességszáma, valamint az, hogy e publikációk Nagyszalontát a városok közé sorolják, Segesvár lakosságára pedig az 1910-es népszámlálás adatához képest 674-gyel kevesebb főt számítanak.

Év	Románia összesen ³	Erdély*		Erdélyen kívüli területek					
				Összesen		Vidék		Főváros	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%
				<i>Községek</i>					
1910/1912	10 708 126	4 550 373	42,5	6 157 753	57,5	6 104 199	57,0	53 554	0,5
1930	11 229 476	4 564 827	40,7	6 664 649	59,3	6 640 004	59,1	24 645	0,2
1956	12 015 186	4 062 574	33,8	7 952 612	66,2	7 938 989	66,1	13 734	0,1
1977	11 320 565	3 732 519	33,0	7 588 046	67,0	7 588 046	67,0	–	–
1984	10 789 543	3 465 767	32,1	7 323 776	67,9	7 323 776	67,9	–	–

* A mai megyehatárok között.

** Városok és városi alárendeltségű települések együtt, a népszámlálás időpontjában érvényes államigazgatási beosztás szerint.

Növekedés, illetve csökkenés (-)

a = az előző időpont népességének %-ában

b = éves átlag (%)

Év	Összesen		Erdély		Erdélyen kívüli területek					
					Összesen		Vidék		Főváros	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
					<i>Összesen</i>					
1930	111,8	0,62	105,5	0,27	116,2	0,84	113,3	0,70	168,1	2,92
1956	122,5	0,81	112,7	0,48	128,7	1,01	123,9	0,86	186,3	2,51
1977	123,3	1,01	120,6	0,90	124,7	1,07	120,8	0,91	156,4	2,17
1984	104,9	0,65	105,0	0,65	104,9	0,64	105,5	0,72	101,4	0,19
					<i>Városok</i>					
1930	147,8	2,19	140,0	1,69	151,6	2,34	139,9	1,88	187,2	3,54
1956	179,4	2,35	225,7	3,29	158,3	1,84	143,8	1,46	191,4	2,61
1977	187,0	3,05	174,8	2,71	195,0	3,25	216,5	3,77	158,1	2,22
1984	115,6	1,95	116,9	2,11	114,8	1,86	120,5	2,52	101,4	0,19
					<i>Községek</i>					
1930	104,9	0,26	100,3	0,02	108,2	0,44	108,8	0,47	46,0	
1956	107,0	0,27	89,0	-0,46	119,3	0,70	119,6	0,71	55,7	
1977	94,2	-0,29	92,9	-0,41	95,4	-0,23	95,4	-0,22	–	–
1984	95,3	-0,64	92,9	-0,99	96,5	-0,47	96,5	-0,47	–	–

Az egyes területrészek népességének városok és községek szerinti %-os megoszlása

Év	Összesen		Erdély		Erdélyen kívüli területek					
					Összesen		Vidék		Főváros	
	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község
1910/1912	16,3	83,7	13,0	87,0	18,5	81,5	14,8	85,2	86,4	13,6
1930	21,4	78,6	17,3	82,7	23,9	76,1	18,0	82,0	96,3	3,7
1956	31,3	68,7	34,7	65,3	29,4	70,6	20,9	79,1	98,9	1,1
1977	47,5	52,5	50,2	49,8	46,0	54,0	37,4	62,6	100,0	–
1984	52,3	47,7	56,0	44,0	50,4	49,6	42,8	57,2	100,0	–

Az etnikai megoszlás alakulását már csupán Erdélyben követem nyomon. (2. táblázat.)

2. táblázat
Erdély népességének anyanyelvi megoszlása 1910–1977 között*

Év	Összesen	Magyar		Román		Német		Egyéb	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%
				<i>Összesen</i>					
1910	5 232 934	1 656 936	31,7	2 813 748	53,8	562 222	10,7	200 028	3,8
1930	5 520 086	1 476 240	26,7	3 214 571	58,2	538 809	9,8	290 466	5,3
1956	6 218 427	1 615 703	26,0	4 070 464	65,4	372 242	6,0	160 018	2,6
1977	7 500 229	1 651 307	22,0	5 320 526	71,0	323 477	4,3	204 919	2,7
				<i>Városok**</i>					
1910	682 561	441 130	64,6	120 929	17,7	104 524	15,3	15 978	2,4
1930	955 259	430 707	45,1	326 212	34,2	128 248	13,4	70 092	7,3
1956	2 154 853	677 736	31,5	1 258 880	58,4	186 039	8,6	33 198	1,5
1977	3 767 710	861 818	22,9	2 665 578	70,7	172 717	4,6	67 597	1,8
				<i>Községek</i>					
1910	4 550 373	1 215 806	26,7	2 692 819	59,2	457 698	10,1	184 050	4,0
1930	4 564 827	1 045 533	22,9	2 888 359	63,3	410 561	9,0	220 374	4,8
1956	4 062 574	937 967	23,1	2 811 584	69,2	186 203	4,6	126 820	3,1
1977	3 732 519	789 489	21,2	2 654 948	71,1	150 760	4,0	137 322	3,7

* A mai megyehatárok között, 1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint".

** Városok és városi alárendeltségű települések együtt, a népszámlálás időpontjában érvényes államigazgatási beosztás szerint.

Növekedés, illetve csökkenés (-)

a = az előző időpont népességének %-ában

b = éves átlag (%)

Év	Összesen		Magyar		Román		Német		Egyéb	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
					<i>Összesen</i>					
1930	105,5	0,27	89,1	-0,58	104,2	0,67	95,8	-0,21	145,2	1,88
1956	117,7	0,48	109,4	0,36	126,6	0,94	69,1	-1,46	55,1	-2,34
1977	120,6	0,90	102,2	0,10	130,7	1,29	86,9	-0,67	128,1	1,19
					<i>Városok</i>					
1930	140,0	1,69	97,6	-0,12	270,0	5,09	122,7	1,03	438,7	7,67
1956	225,7	3,29	157,4	1,82	385,9	5,52	145,1	1,49	47,4	-2,93
1977	174,8	2,71	127,2	1,16	211,7	3,66	92,8	-0,36	203,6	3,47
					<i>Községek</i>					
1930	100,3	0,02	86,0	-0,75	107,3	0,35	89,7	-0,54	119,7	0,91
1956	89,0	-0,46	89,7	-0,43	97,3	-0,11	45,4	-3,10	57,5	-2,17
1977	91,9	-0,41	84,2	-0,82	94,4	-0,27	81,0	-1,01	108,3	0,38

Az egyes anyanyelvi csoportok népességének városok és községek szerinti %-os megoszlása

	Összesen		Magyar		Román		Német		Egyéb	
	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község
1910	13,0	87,0	26,6	73,4	4,3	95,7	18,6	81,4	8,0	91,0
1930	17,3	82,7	29,2	70,8	10,1	89,9	23,8	76,2	24,1	75,9
1956	34,7	65,3	41,9	58,1	30,9	69,1	50,0	50,0	20,7	79,3
1977	50,2	49,8	52,2	47,8	50,1	49,9	53,4	46,6	33,0	67,0

A mai Románia területén élők száma 1910 és 1984 között 77,2%-kal, *csaknem tízmillió* fővel gyarapodott. Erdély lakossága ez idő alatt a másfélszeresére nőtt, a Kárpátokon túli országrészeké pedig majdnem megkétszereződött. A növekedésnek mindössze *egy negyede* jutott Erdély területére, így e vidéknek az ország összlakosságából való részesedése 40,9%-ról 34,8%-ra esett vissza. A 2. táblázatból kitűnik, hogy a változás mértéke a nemzeti kisebbségek lélekszámának csökkenése, illetve stagnálása következtében maradt el az országos átlagtól. Az erdélyi románság gyarapodási üteme ugyanis fölülte van annak, sőt eléri az Erdélyen kívüli területek lakosságáét, beleszámítva a fővárost is. Az erdélyi népességnövekedés elmaradása elsősorban az 1956 előtti – két háborút és többszöri hatalomváltozást magába foglaló – időszakra vezethető vissza. A második világháborút követően a növekedés üteme felgyorsul, 1956–1977 között megközelíti az ország (és különösen az Erdélyen kívüli vidéki terület) átlagát, 1977–1984 között pedig mind az ország, mind az Erdélyen kívüli területek átlaga fölé emelkedik (bár ismét elmarad az Erdélyen *kívüli* vidéki terület megfelelő mutatójától).

Erdély *városodottságának* szintje 1956-ban jutott túl az országos átlagon. A városi népesség nemzetiségi megoszlásában szembetűnő aránymódosulás következett be, érthetően, hiszen a román városlakók száma 1977-ig, példátlan ütemben, a *huszonkétszeresére* nőtt. Ezáltal e csoport a nemzeti-ségen beüli urbánus népességet tekintve a magyarokkal és németekkel egy sorba emelkedett (lezajlott a *románság városodása*), számaránya pedig meghaladta a városi népesség kétharmadát, vagyis a városi térségben is létrejöttek az összerdélyi nemzetiségi arányok (végbement, illetve erőteljes ütemben zajlik a *városok románosodása*).

A számokból kirajzolódóan Erdély főbb demográfiai folyamatait az *országos átlaghoz lassan felzárkózó, etnikailag differenciált népességyarapodás, az országos átlagot meghaladó urbanizációs szint*, ezzel összefüggésben pedig a *falun élők számának, valamint a nemzeti kisebbségek számarányának erőteljes csökkenése* jellemzi.

A városodást (a városi településeken élők számának, az adott terület össznépességén belüli arányának növekedését) a természetes szaporodás és a vándorlások mellett nagymértékben befolyásolja a városok számának alakulása is. Erdély mai területén 1910-ben még csak 40, 1930-ban is csupán 48, 1977-ben azonban már 112 várost tartottak számon. 1910–1977 között a városi lakosság növekedésének egyharmada, 1930–1977 között pedig harminc százaléka (de még 1956-hoz viszonyítva is közel 20 százaléka) ebből, vagyis községek várossá nyilvánításából adódik. Számításba kell vennünk a városok területének gyarapodását is. 1910-ben azokon a településeken, melyek időközben a városokhoz kerültek, mintegy százezren, 1930-ban pedig kb. 130 ezren éltek. Ez – ha újabb adatok hiányában az utóbbi számot legalábbis változatlanul feltételezzük – további 4,5–5%-kal járul hozzá a városi növekményhez. Összességében tehát a II. világháború előtti népszámlálásokhoz képest 1977-ben a városi népesség növekedésének 35–40 százaléka, ha pedig a városi alárendeltségű községek adatait is ideszámítjuk, 38–43 százaléka a *közigazgatási változásoknak* köszönhető.

Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a településföldrajzi értelemben vett *város-falu*, illetve a közigazgatásban használatos *város-község* nem azonos fogalmak. Az 1968-as területi-közigazgatási rendezés óta a megyéket a következő igazgatási egységek alkotják: municípiumok és városok (összefoglalóan: *városok*), városi alárendeltségű községek (más kifejezéssel városkörnyéki vagy *peremközségek*), és *községek*. Ezek lényegében *település-együttesek*, egy központtal és az annak alárendelt településekkel. A községek és a peremközségek falvakat, a városok pedig úgynevezett „várost alkotó településeket”, illetve „a városhoz tartozó falvakat” foglalnak magukba. Falusi jellegűnek tekinthetők – a tulajdonképpeni városok kivételével – maguk a várost alkotó települések is. Erdély

területén ma 183 a várost alkotó (falusi) települések, 125 a várost alkotó falvak, 175 a peremközségeket alkotó és 4690 a községeket alkotó falvak száma. A falvak 2,5%-a, vagy ha várost alkotó (falusi) településeket is idesoroljuk, mintegy 6%-a a városok közigazgatása alá tartozik, s lélekszámukat is itt összegzik. A román statisztikai feldolgozások a nyolcvanas évek elejéig még a peremközségek lakóit is a városi lakosság közé számították, és ezzel az eljárással a metodológiai szempontok megváltozása óta megjelent publikációkban is találkozhatunk. E módszer alkalmazása – ehhez igazodom én is – Erdély területén minden *tizenegyedik* falu lélekszámát a városi népesség adatai között tartja nyilván.

Az anyanyelvi megoszlás adatainak egymással összevethető – a *mai államigazgatási beosztást* követő – területi átszámítása⁴ kiküszöböli az új városalakulások tényéből adódó torzításokat. Ezt a 3. táblázat szemlélteti.

3. táblázat
Erdély népességének anyanyelvi* megoszlása 1910–1977 között
a mai közigazgatási beosztás szerint

Év	Összesen	Magyar		Román		Német		Egyéb	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%
				Városok					
1910	1 407 123	664 220	47,2	476 418	33,8	220 431	15,7	46 254	3,3
1930	1 651 944	603 950	36,5	711 800	43,1	226 140	13,7	110 054	6,7
1956	2 240 450	699 000	31,2	1 325 350	59,1	176 400	7,9	39 700	1,8
1977	3 767 710	861 818	22,9	2 665 578	71,0	172 717	4,6	65 597	1,8
				Községek					
1910	3 825 811	992 916	26,0	2 337 330	61,1	341 791	8,9	153 774	4,0
1930	3 868 142	872 291	22,5	2 502 711	64,7	312 669	8,1	180 412	4,7
1956	3 977 977	916 700	23,0	2 745 100	69,1	195 800	4,9	120 300	3,0
1977	3 732 519	789 489	21,2	2 654 548	71,1	150 760	4,0	137 322	3,7

* 1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint".

Kurzív szedés: becslés.

Növekedés, illetve csökkenés (-)

a = az előző időpont népességének %-ában

b = éves átlag (%)

Év	Összesen		Magyar		Román		Német		Egyéb	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
<i>Városok</i>										
1930	117,4	0,80	91,0	-0,47	149,4	2,03	102,6	0,13	237,9	4,43
1956	135,7	1,22	115,7	0,58	186,2	2,50	78,0	-0,98	36,1	-3,97
1977	168,2	2,52	123,3	1,01	201,1	3,40	97,9	-0,10	165,2	2,58

⁴ Itt és a következőkben a statisztikai táblázatok összeállítása során az „Erdély népességének anyanyelvi megoszlása az 1930. évi román népszámlálás adatai alapján, a Județele Române Socialiste című 1972. évi kiadásában közzétett közigazgatási beosztás szerint”, valamint „Az 1956. évi román népszámlálás erdélyrészi községi adatai a mai közigazgatási beosztás szerint...” című, a Magyarságkutató Csoport adattárában is megtalálható kéziratok munkáimat használtam fel. Az 1956-os nemzetiségi adatokat nem részletezték helységenként. Mivel összegzésük a maitól eltérő közigazgatási beosztás szerint történt, a különböző megyék között megosztott rajonok, újonnan alakult vagy területükben gyarapodott városok és peremközségek esetében *becslésre* kellett hagyatkoznom. Ennek során – az illető terület rész 1930-as adatainak ismeretében – általában abból a feltételezésből indultam ki, hogy az etnikumok különböző területszek közötti megoszlásának arányai 1956-ban is az 1930-ashoz voltak hasonlóak, de egyéb szempontokat (pl. a rajoni részek eltérő szaporulatát vagy a települési sajátosságokból adódó különbségeket) is figyelembe vettem.

Év	Összesen		Magyar		Román		Német		Egyéb	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
					<i>Községek</i>					
1930	101,1	0,06	87,9	-0,65	107,1	0,34	91,5	-0,44	117,3	0,80
1956	102,8	0,11	105,1	0,20	109,7	0,37	62,6	-1,84	66,7	-1,60
1977	93,8	-0,31	86,1	-0,71	96,7	-0,16	77,0	-1,25	114,1	0,64

Az egyes anyanyelvi csoportok népességének városok és községek szerinti %-os megoszlása

	Összesen		Magyar		Román		Német		Egyéb	
	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község	Város	Község
1910	26,9	73,1	40,1	59,9	16,9	83,1	39,2	60,8	23,1	76,9
1930	29,9	70,1	40,9	59,1	22,1	77,9	42,0	58,0	37,9	62,1
1956	36,0	64,0	43,3	56,7	32,6	67,4	47,4	52,6	24,8	75,2
1977	50,2	49,8	52,2	47,8	50,1	49,9	53,4	46,6	33,0	67,0

E számítás némiképp módosítja a magyarság urbanizálódásának üteméről a 2. táblázat adatai alapján alkotott képet. Ott azt láthattuk, hogy 1910 és 1977 között a városlakók aránya a magyar népességen belül megkétszereződött. A mai városok és peremközségek területén számítva viszont a magyar etnikumon belüli városi arány már 1910-ben 40,1%-os, így növekedésének mértéke a felénél is kevesebbre (25,6%-ról 12,1%-ra) csökken. A két számítás közötti különbség 1910-ben 222 564 (a peremközségek nélkül 186 716) fő. Azt nem tudjuk pontosan, hány magyar él *ma* az újonnan várossá nyilvánított településeken. Számuk 1956-ban, az akkor még közölt adatok alapján kb. 145 ezer volt. Ha ezt a számot 1977-ig változatlanul feltételezzük is, a magyar városi növekmény 38 (a peremközségeket is beleértve 44) százalékban az új városlakulások következménye. A várossá nyilvánítások főként a románok lakta vidékeket, elsősorban Erdély déli megyéit érintették, ahol az erősebb asszimilációs hatásoknak kitett magyarság számbelileg gyarapodni nem tudott. A városi magyarság számának növekedése tehát a mai közigazgatási határok között – a Székelyföld és a határszél néhány új alapítású kisvárosát leszámítva – valójában az 1910-ben létezett városok népmozgalmának eredménye. E 197 798 lelkes növekedést a községekben élők 203 427 fős csökkenése ellentételezi.

A csökkenés Erdély *déli megyéiben* a legnagyobb mértékű.

4. táblázat
Erdély északi (é) és déli (d) megyéinek* népessége 1910–1984,
anyanyelv** szerint 1910–1977 között

Év	Összesen	Magyar		Román		Német		Egyéb		
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%	
				Összesen						
1910	é	2 654 642	1 243 787	46,9	1 235 300	46,5	116 222	4,2	62 933	2,4
	d	2 578 292	413 149	16,0	1 578 448	61,2	449 600	17,5	137 095	5,3
1930	é	2 913 941	1 121 426	38,5	1 535 848	52,7	83 619	2,9	173 048	5,9
	d	2 606 145	354 814	13,6	1 678 723	64,4	455 190	17,5	117 418	4,5
1956	é	3 346 809	1 298 800	38,8	1 944 600	58,1	36 700	1,1	67 500	2,0
	d	2 871 618	317 700	11,1	2 125 800	74,0	335 600	11,7	92 500	3,2
1977	é	3 917 170	1 348 396	34,4	2 443 259	62,4	27 793	0,7	97 722	2,5
	d	3 538 059	302 911	8,4	2 877 267	80,3	295 684	8,3	107 197	3,0

Év	Összesen	Magyar		Román		Német		Egyéb	
		Szám	%	Szám	%	Szám	%	Szám	%
1984 é d	4 112 484	.	.	.	.	.	.	.	.
	3 759 470	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Városok</i>									
1910 é d	634 658	430 727	67,9	158 743	25,0	36 645	5,8	8 543	1,3
	772 465	233 293	30,2	317 675	41,1	183 786	23,8	37 711	4,9
1930 é d	776 244	385 272	49,6	290 621	37,4	28 820	3,7	71 531	9,3
	875 700	218 678	25,0	421 179	48,1	197 320	22,5	38 523	4,4
1956 é d	1 009 600	498 900	49,4	480 800	47,6	15 100	1,5	14 800	1,5
	1 230 850	200 100	16,3	844 450	68,6	161 400	13,1	24 900	2,0
1977 é d	1 695 078	650 460	38,4	1 006 886	59,3	14 727	0,9	23 005	1,4
	2 072 632	211 358	10,2	1 658 692	80,0	157 990	7,6	44 592	2,2
1984 é d	2 027 927	.	.	.	.	.	.	.	.
	2 378 260	.	.	.	.	.	.	.	.
<i>Községek</i>									
1910 é d	2 019 984	813 060	40,2	1 076 557	53,3	75 977	3,8	54 390	2,7
	1 805 827	179 856	10,0	1 260 773	69,8	265 814	14,7	99 384	5,5
1930 é d	2 137 697	736 154	34,4	1 245 227	58,3	54 799	2,6	101 517	4,7
	1 730 445	136 136	7,9	1 257 544	72,7	257 870	14,9	78 895	4,5
1956 é d	2 337 200	799 100	34,2	1 463 800	62,6	21 600	0,9	52 700	2,3
	1 640 750	117 600	7,2	1 281 350	78,1	174 200	10,6	67 600	4,1
1977 é d	2 222 092	697 936	31,4	1 436 373	64,6	13 066	0,6	74 717	3,4
	1 510 427	91 553	6,1	1 218 575	80,7	137 694	9,1	62 605	4,1
1984 é d	2 084 557	.	.	.	.	.	.	.	.
	1 381 210	.	.	.	.	.	.	.	.

* *Északi* megyék: Bihar, Szatmár, Máramaros, Szilágy, Kolozs, Beszterce-Naszód, Maros, Hargita, Kovászna.

Déli megyék: Arad, Temes, Krassó-Szörény, Hunyad, Fehér, Szeben, Brassó.

** 1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint".

Kurzív szedés: becslés.

A népesség %-os megoszlása északi és déli megyék szerint

Év	Összesen		Városok		Községek	
	Észak	Dél	Észak	Dél	Észak	Dél
1910	50,7	49,3	45,1	54,9	52,8	47,2
1930	52,8	47,2	47,0	53,0	55,3	44,7
1956	53,8	46,2	45,1	54,7	58,8	41,2
1977	52,2	47,8	45,0	55,0	59,5	40,5
1984	52,2	47,8	46,0	54,0	60,1	39,9

Kurzív szedés: becslés.

Az Erdély főbb népesedési folyamatait összegző megállapítás a déli megyékre különösen érvényes. Itt él – 1977-ig növekvő arányban, de 1984-ben is változatlanul – Erdély városi népességének nagyobbik hányada, miközben e területnek a községekben élők számából való részesedése fokozato-

san 40% alá süllyedt. A térség urbanizációs mutatója 1984-ben 63,3% – olyan megyéknek köszönhetően, mint az országos rangsorban is élen álló Hunyad (75,9%), Brassó (75,6%) és Szeben (64,2%), de a városodottság szintje Fehér kivételével a többi megyében is meghaladja az országos átlagot. E vidék – ugyancsak Fehér kivételével – kiemelt migrációs célpont: a más megyében születettek aránya 1977-ben 26,8% volt; vándorlási egyenlege is pozitív, 543 ezer fővel elérte az összes itt élők 15,1%-át. Temes, Brassó, Arad és Szeben megyékben a községek is jelentős vonzerővel bírnak.⁵

Dél-Erdély kisebbségi nemzetiségekhez tartozó lakosságának aránya 1910 és 1977 között 38,8%-ról 19,7%-ra csökkent. Az arányvesztést számszerű fogyás gyorsította. Ez mind a német, mind a magyar népességnél hasonló mértékű, azzal a különbséggel, hogy a csökkenés a magyaroknál már a hatalomváltás idején megkezdődött és elsősorban a falvakban ment végbe, míg a németeknél a második világháborút követően két nagy hullámban zajlott (és zajlik) le, s városon, falun egyaránt érezteti hatását. A dél-erdélyi falusi magyarság minden megyében megfogyatkozott, de különösen a magyar etnikum összefüggő települései helyeitől távol eső Bánságban és az olyan hagyományos szóróványvidékeken, mint Hunyad és Szeben megye. A magyarság népmozgalmának egyenlege csupán Brassó és Szeben megyékben pozitív, a városok (Brassó és Medgyes) magyar lakosságának növekedése következtében.

Az *észak-erdélyi* megyék városodottsága (49,3%) nem éri el az országos szintet és a megyék között is meglehetősen nagy a szóródás. Kolozs (64,3%), Kovászna (55,2%) és Máramaros (52,6%) városlakóinak aránya túllépi az országos átlagot; Maros megyéé (50,3%) megközelíti azt; míg Hargita (47,5%), Bihar (45,8%) és Szatmár (44,7%) urbanizációs mutatója e szint alatt marad. A gyengén városodott Szilágy (32,8%) és Beszterce-Naszód (31,8%) az országos rangsor végére szorulnak.

A városi lakosság növekedése 1977 után felgyorsult, ám – a déli megyékkel ellentétben – a falun élők száma csak igen lassú ütemben csökken. A községi népesség lélekszáma Szatmár, Beszterce-Naszód és Máramaros megyékben még 1984-ben is az 1910. évi szint fölött volt, és a csökkenés Maros, Hargita, valamint Kolozs megyékben sem számottevő.

E területen elsősorban Kolozs, Maros, Bihar és Máramaros megyékben nagyobb a bevándorlók száma, de arányát tekintve e réteg Kovászna és Hargita megyében is jelentős. A más megyékben születettek számaránya 1977-ben 12,7% volt. Tényleges vándorlási többlet csak Kolozs és minimális mértékben Máramaros megye területén mutatkozik, az 1977-es népszámlálás pedig összességében 218 305 fős vándorlási *hiányt* regisztrált.⁶

Észak-Erdély *nemzetiségi arányait* a magyar és a román népesség számának alakulása határozza meg. Az 1910. évi relatív egyensúlyt román fölény váltotta fel; a magyarság pozícióját az 1930-as mélypont után számszerű növekedés, de az összlakossághoz viszonyított változatlan aránycsökkenés jellemzi. Ez a csökkenés 1910 és 1930 között zuhanásszerű, bár ehhez a népszámlálások torzításai is hozzájárultak. 1930-ban szembevetve az egyéb népességi kategóriába tartozók számának 175%-os növekedése. A jiddis anyanyelvűek csoportjába szép számmal kerültek olyanok, akik korábban a magyar anyanyelvűek között voltak felvéve. De a magyarság számát más népességi csoportok (görög szertartásúak, cigányok, asszimilálódott szatmári svábok) különválasztása is csökkentette. Figyelemre méltó a magyar anyanyelvűek 1930–1956 között rögzített 15,7%-os gyarapodása, amiben a korábban leválasztott népességi csoportok visszakerülése már nem játszik jelentős szerepet. A háborús embervesztés és az újabb menekülthullám okozta népességhiányt a természetes népmozgalom pótolni tudta; de az észak-erdélyi magyarság demográfiai helyzetének megerősödéséhez (számaránya kis mértékben még nőtt is) hozzájárulhatott, hogy a második bécsi döntést követően délről északra menekültek egy része az újabb határváltozást követően a helyén maradt. Az 1956-ot követő két népszámlálás már csak a magyarság számának – stagnálással egyenlő – csekély növekedését, Erdély lakosságából való részesedésének pedig a két háború közötti évekéhez hasonlítható *újabb visszaesését* rögzítette. Az aránycsökkenésnek ezt a mértékét sem a román népességhez viszonyított alacsonyabb természetes szaporulat, sem kivándorlás vagy fokozódó asszimilálódás nem indokolja, *a magyarizációt a népszámlálási eredményeknek a románság javára történt kiigazítása adja, ami 1977-ben ki is mutatható*. Ekkor a magyarok száma a hivatalosan közzétett (úgynevezett „nemzetiség és anyanyelv szerinti”) adatok alapján 1 348 400 (34,4%). Az előzetes (nemzetiség szerinti) megyei adatok végösszege viszont 1 367 000 (34,9%), anyanyelv szerint pedig ez a szám még magasabb, országosan 80 ezerrel, északon

⁵ Trebici, V. – Hristache, I.: *Demografia teritorială a României*. București, 1986. 120–123, 125. p.

⁶ Trebici, V. – Hristache, I.: *i. m.* 120–123. p.

– az előzetes és a végleges adatoknak e megyékre jutó hányadát feltételezve – 42 ezerrel több, összesen tehát mintegy 1 390 000 (35,5%) lehetett.

Délen, döntően a községi népesség számának fogyatkozása miatt a *magyarság területi foltjai megritkultak*. Ezzel egyidejűleg városodottságának szintje az amúgy is magas 56,4%-ról 69,8%-ra emelkedett, miközben a városi népességből való részesedése a harmadára esett vissza. *Északon* is megváltoztak a nemzetiségi erőviszonyok, e folyamat azonban döntően a városokban zajlott le, és – legalábbis az *átfogó adatok* tanúsága szerint – *a községek területén a magyarok számaránya lényegesen nem csökkent*. (Ezt az 5. táblázat szemlélteti.)

5. táblázat
A magyarság %-os aránya a városi és községi népességben belül
Dél- és Észak-Erdélyben*

Év	Magyar városi népesség				Magyar községi népesség			
	Dél-Erdélyben		Észak-Erdélyben		Dél-Erdélyben		Észak-Erdélyben	
	a régió-	Erdély	a régió	Erdély	a régió	Erdély	a régió	Erdély
	városi népességéhez viszonyítva				községi népességéhez viszonyítva			
1910	30,2	16,6	67,9	30,6	9,9	4,7	40,2	21,3
1930	25,0	13,3	49,6	23,3	7,8	3,5	34,4	19,0
1956	16,3	8,9	49,4	22,2	7,1	3,0	34,2	20,1
1977	10,2	5,6	38,3	17,3	6,1	2,4	31,4	18,7

* 1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint"

Látható, hogy az utolsó számoszlopban – amely az *északi megyék* községeiben élő magyarok számát az *összerdélyi* községi népességhez viszonyítja – az index igen csekély ingadozást mutat. Az erdélyi magyarság jelentékeny csoportjának e népességi mutatója tehát – *tágabb táji-történeti keretek* között, pozíciójának viszonylagos szilárdságáról tanúskodva – csaknem hetven év után is kedvezőnek mondható. Szűkebb környezetén belül ugyan a románság nagyobb vitalitásának, szám szerinti térhódításának vagyunk tanúi, azt azonban, hogy ez a szó szoros értelmében is térhódítást jelen-e, vagyis a magyarság egybefüggő lakóterületeinek fellazulásával-feloldódásával járt-e együtt, s ha igen, milyen mértékben, csak akkor tudjuk közelítő biztonsággal megítélni, ha e folyamatokat a magyarság közvetlen táji környezetén, a *magyar nyelvterület határain belül* kísérjük figyelemmel. Hogy ez lehetővé váljon, az észak-erdélyi magyarság zömét magába foglaló *Bihar, Szatmár, Szilágy, Kolozs, Maros, Hargita és Kovászna megyékben*, a mai közigazgatási beosztás határait követve olyan, a magyar-román etnikai tagolódással lehetőleg egybeeső területi csoportokat hoztam létre, melyek népességének alakulása 1910 és 1984, nemzetiségi megoszlása pedig 1910 és 1956 között nyomon követhető.

E területek elhatárolását az 1930. évi román népszámlálás adatai alapján végeztem, s többnyire azokat a (közigazgatási értelemben vett, tehát kisebb *falucsoportokat* jelentő) községeket számítottam hozzá, melyekben a magyarok számaránya 40% fölött volt és egymással összefüggő nagyobb területeket alkotnak. Az elszórt nyelvszigeteket, „exklávékat” meghagytam a másik etnikum nyelvterületéhez tartozónak. A magyarság településföldrajzi sajátosságaira tekintettel a határvidék és a Székelyföld etnikai tömbjeit összekötő nyelvszigetek láncolatának vidékén, Kolozs megyében és kisebb részt Szilágy valamint Maros megye területén olyan községeket is a magyar nyelvterülethez soroltam, ahol az említett arány nem érte el a 40 százalékot. Ott, ahol a magyarság számarányának erősödése, vagy ellenkezőleg, a mai állapotokat előrevetítő csökkenése olvasható ki az adatokból, az 1956-os népszámlálás eredményeit is figyelembe vettem.⁷

⁷ Eljárással – ideértve itt és a továbbiakban az abszolút többség helyett a 40%-os limit alkalmazását – ellen-súlyozni kívántam annak óhatatlan torzításait, hogy az elemzés alapjául szolgáló mai alsófokú igazgatási egységek a vegyes lakosságú (általában román többségű) vidékeken többnyire nem a nyelvhatárok vonalát követik. Emellett tekintettel voltam arra is, hogy az 1930. évi népszámlálás a magyar anyanyelvűeket sok helyütt – nem csupán az előző magyar népszámláláshoz képest, de a későbbi, 1956. évi román számbavétel tanúbizony-

A megyénkénti számításokat (lásd a Függelékben) a 6. táblázat összegzi:⁸

6. táblázat
A hét észak-erdélyi megye népessége (ö) városok és községek (1910-1984 között),
valamint magyarok (m) és románok (r) szerinti megoszlásban* (1910-1977 között),
nyelvterületenként, a mai közigazgatási beosztás szerint

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)						
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)**			
						ö	m	r	ö	m	r	
		Összesen										
1910	2 142 626	1 151 986	53,8	897 762	41,9	–	–	–	–	–	–	
1930	2 373 110	1 066 089	44,9	1 148 441	48,4	110,8	92,5	127,9	0,51	-0,39	1,24	
1956	2 723 906	1 223 100	44,9	1 439 100	52,8	114,8	114,7	125,3	0,55	0,55	0,91	
1977	3 137 682	1 272 109	40,5	1 781 825	56,8	115,2	104,0	123,8	0,68	0,19	1,03	
1984	3 262 377	.	.	.	.	104,0	.	.	0,52	.	.	

sága szerint is – alulregisztrálta.

A magyar nyelvterülethez sorolt településcsoportok, megyénként. Bihar megye. *Municipiumok:* Nagyvárad. *Városok:* Margitta, Nagyszalonta. *Községek:* Berettyócsuhaj, Bihar, Bihardiószeg, Bors, Érbogyoszló, Érkörtvélyes, Érmihályfalva, Ersemlyén, Érszöllős, Értarcsa, Hegyközcser, Illye, Keményfok, Kiskereki, Szalacs, Szalárd, Székelyhid, Tóti, Vámosláz, Vedresábrány. Hargita megye. Az összes *municipium*, város, *peremközség*, valamint a *községek* Bélbor, Galocás, Gyergyóholló, Gyergyóvárhegy és Salamás kivételével. Kolozs megye. *Municipiumok:* Kolozsvár, Dés, Torda. *Városok:* Aranyosgyéres, Bánffyhunad, Szamosújvár. *Peremközségek:* Alsó- és Felsőszentmihály, Mikeháza. *Községek:* Aranyosegerbegy, Bálványosváralja, Bonchida, Buza, Egeres, Erdőfelek, Gyeke, Harasztos, Kajántó, Kalotaszentkirály, Katona, Kisbács, Kolozs, Körösfő, Magyar- gorbó, Magyarbálya, Magyarbálya, Magyarbálya, Magyarbálya, Mocs, Ördögösfűzes, Szászfenes, Szék, Tordaszent- lászló, Várfalva. Kovácsa megye. Az összes *municipium* és város Bodzaforrás, a *peremközségek* Szitabodza és Zagonbárány, valamint a *községek* Dobolló kivételével. Maros megye. *Municipiumok:* Marosvásárhely. *Városok:* Szászrégen, Szováta. *Peremközségek:* Maroskeresztúr, Marosszentanna, Marosszentgyörgy, Marosszentkirály. *Községek:* Ádamos, Ákosfalva, Backamadaras, Balavásár, Beresztelke, Bonyha, Cintos, Csikfalva, Erdőszentgyörgy, Faragó, Gernyeszeg, Gyulakuta, Havad, Jedd, Kerelőszentpál, Kőrödszentmárton, Küküllőszéplak, Lukafalva, Magyarbükös, Magyaró, Makfalva, Marosbogat, Marosfalu, Marossárpatak, Marosugra, Marosvécs, Mezőbánd, Mezőbodon, Mezőcsávás, Mezőpanit, Mezősámsond, Mikefalva, Nagyernye, Nyárádgálfalva, Nyárádkarácson, Nyárádmagyarós, Nyárádremete, Nyárádszereda, Szászbogács, Székelyhodos, Székelyvécke, Vajdaszentivány, Vámosgálfalva. Szatmár megye. *Municipiumok:* Szatmárnéme- ti. *Városok:* Nagykároly, Tasnád. *Peremközségek:* Kaplony. *Községek:* Ákos, Batiz, Bogdánd, Börvely, Csa- nálos, Érendréd, Érkávás, Érszakácsi, Hadad, Halmi, Királydaróc, Lázári, Majtény, Mezőfény, Mezőpetri, Me- zőterem, Mikola, Nagykolcs, Piskolt, Pusztadaróc, Sárköz, Szamosdob, Szaniszló, Szatmárpálfalva, Szatmár- udvari, Szilágyper, Szödeme, Tasnádszántó, Túrterebes, Vetés. Szilágy megye. *Municipiumok:* Zilah. *Vá- rosok:* Szilágycsehi, Szilágysomlyó. *Községek:* Cigányi, Debren, Haraklány, Ipp, Kárásztelek, Kémer, Közép- lak, Kraszna, Oláhbaksa, Sarmaság, Szilágynagyfalva, Szilágypercsen, Szilágyszámson, Váralmás, Varsolc.

Itt jegyzem meg, hogy a megyehatárokhöz igazodás következtében a vizsgálódás keretein kívül maradtak olyan, a kistájukhoz szorosan kapcsolódó településcsoportok, melyeket a hét megye magyar nyelvterületének adott körzeteihez hasonló népesedési tendenciák jellemeznek. Ezek: a Sajó- és Nagy-Szamos völgyének a mai *Beszterce-Naszód* megyéhez, a Laposvölgye *Máramaros* megyéhez, Torockó vidékének és az egykori Aranyosszéknak, valamint a Küküllő- és Felső-Marosmentének *Fehér* megyéhez került magyar falvai, Székelyföld *Brassó* megyére eső peremvidéke, illetőleg a barcasági magyar falvak.

⁸ A nyelvterületek 1956 utáni adatainak forrása a *Mic dictionar enciclopedic* 1978., illetve 1987. évi kiadása. Az 1978-ban megjelent kötet az 1976-os községi adatokat tartalmazza, kerekített értékekkel. Az 1977-re becsült adatokhoz úgy jutottam, hogy a községek 1976-os összegének az adott nyelvterületre jutó hányadát rávetítet- tem az 1977. évi népszámlálási eredményekre.

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)**		
						ö	m	r	ö	m	r
		Magyar nyelvterület									
1910	1 256 756	998 943	79,5	227 521	18,1	—	—	—	—	—	—
1930	1 407 407	949 959	67,5	373 550	26,5	112,0	95,1	164,2	0,57	-0,25	2,51
1956	1 632 407	1 108 200	67,9	500 150	30,6	116,0	116,7	133,9	0,59	0,62	1,17
1977	2 071 000	.	.	.	.	126,9	.	.	1,15	.	.
1984	2 261 210	.	.	.	.	109,2	.	.	1,18	.	.
		Román nyelvterület									
1910	885 870	153 043	17,3	670 241	75,7	—	—	—	—	—	—
1930	965 703	116 130	12,0	774 891	80,2	109,0	75,9	115,6	0,43	-1,37	0,73
1956	1 091 645	114 900	10,5	938 950	86,0	113,0	99,0	121,2	0,49	-0,04	0,77
1977	1 066 700	.	.	.	.	97,7	.	.	-0,11	.	.
1984	1 001 167	.	.	.	.	93,8	.	.	-0,84	.	.
		Városok									
1910	507 136	382 509	75,4	100 400	19,8	—	—	—	—	—	—
1930	639 067	360 662	56,4	214 092	35,5	126,0	94,3	213,2	1,16	-0,29	3,86
1956	836 557	457 200	54,7	359 900	43,1	130,9	126,8	168,1	1,08	0,95	2,09
1977	1 386 329	600 671	43,3	755 981	54,4	165,7	131,4	210,1	2,45	1,32	3,62
1984	1 646 262	.	.	.	.	118,7	.	.	2,32	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	427 131	355 520	83,2	56 702	13,3	—	—	—	—	—	—
1930	548 331	340 003	62,0	155 732	28,4	128,4	95,6	274,6	1,26	-0,22	5,18
1956	704 822	436 550	61,9	257 650	36,6	165,0	128,4	165,4	1,00	1,00	2,02
1977	1 207 780	.	.	.	.	171,4	.	.	2,61	.	.
1984	1 449 920	.	.	.	.	120,0	.	.	2,47	.	.
		Román nyelvterület									
1910	80 005	26 989	33,7	43 698	54,6	—	—	—	—	—	—
1930	90 736	20 659	22,8	58 360	64,3	113,4	76,5	133,6	0,63	-1,33	1,46
1956	131 735	20 650	15,6	102 250	77,6	145,2	99,7	175,2	1,49	-0,00	2,26
1977	178 550	.	.	.	.	135,5	.	.	1,47	.	.
1984	196 342	.	.	.	.	110,0	.	.	1,28	.	.
		Községek									
1910	1 635 490	769 477	47,1	797 362	48,8	—	—	—	—	—	—
1930	1 734 043	705 427	40,7	934 349	53,9	106,0	91,7	117,2	0,29	-0,43	0,80
1956	1 887 349	765 900	40,6	1 079 200	57,2	108,8	108,6	115,5	0,34	0,33	0,58
1977	1 751 353	671 438	38,3	1 025 844	58,6	92,8	87,7	95,1	-0,36	-0,63	-0,24
1984	1 616 115	.	.	.	.	92,3	.	.	-1,07	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	829 625	643 423	77,6	170 819	20,6	—	—	—	—	—	—
1930	859 076	609 956	71,0	217 818	25,4	103,5	94,8	127,5	0,18	-0,27	1,22
1956	927 439	671 650	72,4	242 500	26,1	108,0	110,1	111,3	0,30	0,38	0,43
1977	863 170	.	.	.	.	93,1	.	.	-0,34	.	.
1984	811 290	.	.	.	.	94,0	.	.	-0,83	.	.

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)						
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)**			
						ő	m	r	ő	m	r	
		Román nyelvterület										
1910	805 865	126 054	15,6	626 543	77,7	–	–	–	–	–	–	
1930	874 967	95 471	10,9	716 531	81,9	108,6	75,7	114,4	0,41	-1,38	0,67	
1956	959 910	94 250	9,8	836 700	87,2	109,7	98,7	116,8	0,37	-0,05	-0,62	
1977	888 130	.	.	.	.	92,5	.	.	-0,37	.	.	
1984	804 825	.	.	.	.	90,6	.	.	-1,31	.	.	

* 1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint".

**Az időszak-közepi népességhez viszonyítva.

Kurzív szedés: becslés.

A hét megye közigazgatási egységeinek száma 1977-ben és 1984-ben magyar és román nyelvterületek szerint

	Város	Várost alkotó település*	Városhoz tartozó falu	Peremközség	Peremközséghez tartozó falu	Község	Községhez tartozó falu	Falvak összesen
Magyar nyelvterület	31	43	18	11	41	202	927	986
Román nyelvterület	11	26	9	9	39	222	1173	1221
Együtt	42	69	27	20	80	424	2100	2207

* A tulajdonképpeni város nélkül.

A hét megye magyar nyelvterületén élő többségi etnikum részaránya – az összerdélyi folyamatokkal egyezően – időszakonként változó ütemben, fokozatosan lecsökkent. Ez az arány a két nyelvterület közötti 1956-os megoszlást továbbvetítve 1977-ben már csak 56–57% körüli lehetett, 1984-ben pedig – a magyarság 1977-es lélekszámát változatlanul feltételezve – nem sokkal haladhatta meg az ötven százalékot.

Visszafordíthatatlan tényné vált, hogy a városok, a hét megye urbanizációs folyamatainak döntően e területeken való összpontosulása következtében *különböző mértékben* ugyan, de – a Székelyföld, valamint néhány határ menti kisváros kivételével – mindenütt *elvesztették magyar arcukat*. Az etnikai arányok a községekben is módosultak. Az adatok további részletezése azt mutatja, hogy 1910 és 1956 között a legnagyobb arányeltolódás a határ szélén következett be.

7. táblázat

A magyarok és románok számának alakulása a hét északi megye magyar nyelvterületének községeiben, nagyobb területi csoportonként, 1910–1956 között

Év	Összesen	Magyarok		Románok	
		Szám	%	Szám	%
		<i>I. Hargita megye, Kovászna megye, és Maros megye székelyföldi része⁹</i>			
1910	407 326	368 957	90,6	32 870	8,1
1930	411 373	364 390	88,6	40 844	9,9
1956	438 683	391 500	89,2	42 450	9,7

⁹ Maros megye magyar nyelvterületének székelyföldi része: az 1956-os közigazgatási beosztás szerint Marosvásárhely, Szászrégen és Erdőszentgyörgy rajonoknak az adott területre eső községei.

Év	Összesen	Magyarok		Románok	
		Szám	%	Szám	%
	II. Szilágy megye, Kolozs megye, és Maros megye Székelyföldön kívüli része				
1910	210 418	106 019	50,4	96 476	45,9
1930	225 281	105 866	47,0	108 229	48,0
1956	240 620	112 000	46,5	122 300	50,8
	III. Bihar és Szatmár megye				
1910	211 881	168 447	79,5	41 473	19,6
1930	222 422	139 700	62,8	68 745	30,9
1956	248 136	168 200	67,8	77 850	31,4

Kurzív szedés: becslés.

A magyar nyelvterület községeiben a román növekmény (42%) felét a két határ menti megye, Bihar és Szatmár adja. Nélkülük számítva a román szaporulat 24,2%-ra esik vissza, s elmarad a falusi románságnak a hét megye egészén mért növekedési rátájától. Ugyanitt a magyarok száma lényegében stagnál. (A kép a két megye egészében ennél kedvezőtlenebb, mivel a román nyelvterület községeiben 1930-ban megállapított 20 ezer fős veszteségét a magyarság 1956-ban már nem nyerte vissza.)

A másik két nagy területi csoportban, vagyis az interetnikus környezetbe ágyazódó nyelvszigetek községeiben és a Székelyföldön a magyar és román etnikum közötti aránymódosulás már szerényebb mértékű. A magyar nyelvterület Kolozs megyére, illetve Maros megye Székelyföldön inneni részére eső községeiben a magyarok száma változatlan maradt, a Székelyföldön (6,1%) és még inkább a Szilágyságban (21,4%) határozott gyarapodás mutatható ki. Az 1977-es adatokat csak hozzávetőleges becslés szerint lehet magyar és román nyelvterület szerint tovább bontani. Ha elfogadjuk azt a feltételezést, hogy e megyék magyar népességének a nyelvterületek közötti százalékos megoszlása 1956 után az 1930–1956 közöttihez hasonlóan változott, akkor *1977-ben* a népszámlálás – ugyancsak feltételesen elfogadott – adatai alapján a vizsgálat körébe vont községek magyar lakossága a 7. táblázat területi csoportjai között így oszlik meg: I. 358 ezer (89,1%), II. 99 ezer (43,7%), III. 141 ezer (60,1%), együtt 598 ezer (69,3%). De tudjuk, hogy ez csak alsó érték: a hivatalosan nem közölt anyanyelvi adatok feltételezett 80 ezres többletének megfelelő hányadával számolva az e községekben élő magyarok száma 1977-ben 10–20 ezerrel többre, aránya 70,5–71,5% közöttire becsülhető.

Igaz, a magyar községlakók 1910-es számarányához képest még ez is visszaesést jelent, mégpedig három, területileg elkülöníthető tendencia – a Székelyföldön szinten maradás, a nyelvszigetek vidékén egyenletes, lassú, a határ mentén pedig szélső értékek között ingadozó erőteljes csökkenés – eredőjeként. Mindezek következtében egyes települések etnikai átrétegződésével, esetleg (a II. és a III. területi csoportban) a nyelvhatárok módosulásával is számolnunk kell, de a változások valós arányainak megállapításához a közzétett népszámlálási adatok már nem elégségesek. Az említett csökkenés időben behatárolható: a hét megye magyar nyelvterületének községeiben az etnikai viszonyok az 1920–1930 közötti átrendeződést követően lényegében stabilizálódtak, s bár a román részarány némileg erősödött, ez elsősorban az egyéb nemzetiségűek rovására történt.

A számadatok tanulságait összegezve elmondható, hogy a *bemutatott falusi magyar település-vidék az erdélyi magyarságnak azt a csoportját alkotja, mely – a magyar kisebbség többi nagy települési csoportjától eltérően – az adott terület összlakosságán belül a hatalomváltozást követően megállapodott számarányát, a román népszámlálások kimutatásai szerint is, meg tudta tartani.*

A népesedési eredmények összefüggésbe hozhatók a településnagysággal és az etnikumokkal az adott településen belüli számarányával, ezért érdemes az ezzel kapcsolatos főbb adatokat is áttekinteni, előrebocsátva, hogy az azokból levont – feltételes – következtetések további elemzést, árnyalást kívánnak.

8. táblázat
A falvak száma és átlagos lélekszámuk
az egyes nyelvterületek községeiben

Év	A falvak száma				A falvak átlagos lélekszáma			
	Erdélyben összesen	A hét megyében			Erdélyben összesen	A hét megyében		
		Összesen	Magyar	Román		Összesen	Magyar	Román
			nyelvterületen				nyelvterületen	
1930	3633	1704	788	916	977	1018	1090	955
1956	5051	2200	989	1231	739	850	938	780
1977	4690	2100	927	1173	796	834	931	757
1984					739	770	875	686

A 8. táblázatból kiolvasható, hogy a magyar nyelvterület falvait az átlagosnál nagyobb lélekszám jellemzi, míg a román nyelvterületen ez a szint még az erdélyinek is alatta marad. A különbség településnagyságtól függően tájanként változik. (A megyénkénti részletezést lásd a Függelékben.) Legkisebb az eltérés Maros és Kolozs megyében, a legnagyobb Biharban. Szatmárban a román nyelvterület falvai a nagyobbak. A különbségekhez az új településalakulások is hozzájárulnak. Ez elsősorban a román nyelvterületet érinti, melynek nagyobb népességszaporulata azért nem jelenik meg az egy helységekre jutó lélekszámban, mivel az új települések kétharmadát e területen hívták életre. Így például Maros megye román nyelvterületének községeiben 1930-ban 125 volt, ma pedig 235 a falvak száma.

Az egy településre jutó többségi lélekszám a 9. táblázatban foglaltak szerint alakult.

9. táblázat
Az egy településre jutó átlagos lélekszám

Év	Összes népesség				Ebből a többségi etnikumhoz tartozik			
	Román nyelvterület		Magyar nyelvterület		Román nyelvterület		Magyar nyelvterület	
	Szám	Index	Szám	Index	Szám	Index	Szám	Index
1930	955	100,0	1090	114,1	782	100,0	774	99,0
1956	780	100,0	938	120,3	679	100,0	679	100,0
1977	757	100,0	931	123,0	664	100,0	645	97,2

Látható, hogy a falvak átlagos lélekszáma a magyar nyelvterületen ugyan magasabb, a magyar lakosok településenkénti száma viszont némileg alatta marad a románságénak. A településnagyság *etnikai meghatározottsága* tehát csak további finomítással, a többségi lakosságnak az egyes településeken megállapított számaránya alapján mutatható ki. Ilyen számítást 1930-ra vonatkozóan végeztem, a magyar nyelvterületen (10. táblázat, az adatok megyénkénti részletezését lásd a Függelékben). A falvakat, attól függően, hogy a magyarság legalább 40%-os részarányt ért-e bennük, két csoportra osztottam.

10. táblázat
A magyarok és románok számának alakulása
a falvakon belüli számarányuk szerint a magyar nyelvterület
nagyobb csoportjaiban*, 1930-ban

Területi csoport	Falvak Száma	Összes népesség	Magyarok		Románok		Átlagos lélekszám falvanként			
			Szám	%	Szám	%	Összesen	Magyar	Román	
	Falvak 40%-nál magasabb magyar részaránnyal									
	I.	360	394 131	363 143	92,1	26 201	6,6	1095	1009	73
	II.	111	137 016	96 624	70,5	33 582	24,5	1234	870	303
	III.	118	170 407	131 458	77,1	29 245	17,2	1444	1114	248
	Együtt	589	701 554	591 225	84,3	89 028	12,7	1191	1004	151
	Falvak 40%-nál alacsonyabb magyar részaránnyal									
	I.	27	17 242	1 247	7,2	14 643	84,9	639	46	542
	II.	115	88 265	9 242	10,5	74 647	84,6	767	80	649
	III.	57	52 015	8 242	16,0	39 500	76,6	913	144	693
	Együtt	199	157 522	18 731	11,9	128 790	81,8	792	94	647

* Vö. a 7. táblázattal.

A két etnikum össznépességen belüli %-os aránya

Magyarok	Románok	Magyarok	Románok
Magyar nyelvterületen		Román nyelvterületen	
71,0	25,4	9,8	87,2

Magyar nyelvterületen

Falvak 40%-os magyar részarány fölött	Falvak 40%-os magyar részarány alatt
84,3	12,7
11,9	81,8

A 40%-os magyar részarány limitje alapján elkülönített falvak csoportjában a nyelvterület egészéhez képest – érthetően – a magyarság *nagyobb települési homogenitásának* lehetünk tanúi. Míg ott számaránya 71%, e területi csoportban eléri a 84,3%-ot. De a településnagyság etnikai csoportok szerinti különbsége is polarizálódik:

11. táblázat
Az egy településre jutó átlagos lélekszám 1930-ban

Magyar nyelvterület				Román nyelvterület		Magyar nyelvterület Falvak 40% fölötti részaránnyal	
Falvak 40% alatti		Falvak 40% fölötti					
magyar részaránnyal							
Szám	Index	Szám	Index	Szám	Index	Szám	Index
792	100,0	1191	150,4	955	100,0	1191	124,7
Ebből a többségi etnikum							
647	100,0	1004	155,2	782	100,0	1004	128,4

A 40% fölötti magyar részarányú falvak átlagos lélekszáma másfélszerese a román többségűeknek, s mintegy 25%-kal több, mint a román nyelvterületre eső falvaké. Hasonló arányú a többségi etnikumok falvankénti átlagának különbsége is. Megfelelő adatok hiányában, csupán az átfogó tendenciákra hagyatkozva feltételezhető, hogy ez a különbség ma is fennáll.

A falvakból – így a magyar lakosság soraiból is – jelentős tömegek áramlottak a városokba, ami az 1960-as évekkel kezdődően már a falusi népesség csökkenéséhez, az etnikailag sokszínűbb településvidékeken pedig a magyarság pozíciójának gyengüléséhez vezetett. Az asszimilációs hatások következtében (meg a népszámlálási adatok között) a városlakóvá lett magyarok egy része elvesz, de még így is kimutatható, hogy némely vidékeken, mindenekelőtt a Székelyföldön, a migráció a románosodás folyamatát késleltetni tudta. A hét megye városlakó magyarságának 1930-ban 35,8%-a, 1977-ben már a fele a Székelyföldön élt; a két népszámlálás közötti időszak magyar városi növekményének több mint kétharmad része az itteni városokra jutott. Hargita és Kovászna megye népességfőlétszámából még a szomszédos és a távolabbi vidékek is részesültek: a kirajzás irány Brassó, továbbá a Hunyad megyei, a szatmári és máramarosi ipari és bányai központok.¹⁰

A Székelyföldet és a határhoz közelebb eső magyar többségű vidéket összekötő területeken a magyarok száma elsősorban a szórványfalvakban lett kevesebb; az 1930-as népszámlálás már beolvadásuk előrehaladott állapotát rögzíti. Az asszimiláció útjára lépett települések ekkor még jobbára a román nyelvterület községcsoportjaiban találhatók; 1910 és 1930 között magyar fogyás lényegében csak itt mutatkozik. A változás a magyar nyelvterületen %-ban kifejezve: Szilágy +0,8, Kolozs -2,2, Maros -1,2, míg a román többségű vidéken: Szilágy -24,7, Kolozs -25,9, Maros -13,6.

A 40% alatti magyar részarány alapján 1930-ban e három megye magyar nyelvterületén a települések csaknem egyharmada (385-ből 137), sőt, ha Maros megye székelylakta részét nem számítjuk, a fele (226-ból 115) ugyancsak a szórványkategóriába tartozott. A szórványosodás Kolozs megye magyar nyelvterületén a legnagyobb, ahol ekkor a magyarok 14,5%-a a román többségű falvakban lakott. Szilágy (2,6%) és Maros megyében (1,9%, a nem székelylakta vidéken 5,7%) a magyarság elkülönültebben élt, számottevő viszont a román jelenlét a magyar falvakban: arányuk saját etnikumok összlélekszámaához viszonyítva Kolozs megyében 25,5%, a Szilágyságban 29,0%, Maros megyében pedig 49,1% (a nem székelylakta vidéken 46,4%). Ez, a magyar falvakban jelenlévő román szórvány Maros megye Székelyföldön inneni vidékén (aránya e körzet magyar nyelvterületének összlakosságához viszonyítva 31,1%) és Kolozs megyében (26,6%) volt a legjelentősebb, súlya Szilágy megyében (15,8%) kisebb.

Bihar megye határ menti községeiben a magyarok 1,9%-a, Szatmárban 10,5%-a élt a román többségű falvakban, míg fordítva ez az arány Biharban 44,4%, Szatmárban pedig 41,5%. Bihar megye magyar nyelvterületén a román szórvány a lakosság 10,8%-át, Szatmárban 15,2%-át tette ki.

A határ menti magyar településvidék fellazításának egyik eszköze kezdettől fogva a kolonizáció. Az 1930-as népszámlálás öt önálló telepese helységet regisztrált itt, összesen 3267 lakossal (ez a két megye magyar nyelvterületén akkor kimutatott román népesség 4,8%-a volt); 1956-ban a telepese falvak száma már tíz, 8216 lélekkel (az itt élő románság 10,6%-a), de ezt a számot a más helységekbe történő folyamatos beköltözés is növelhette, növelheti.¹¹ Feltehetően ez az egyik magyarázata annak, hogy bár a népszámlálások szerint a magyar falusi lakosság csökkenésének vagyunk tanúi, a valamikori kompakt magyarlakta területeken élők száma változatlan maradt. 1930-ban azokban a határ menti községekben, melyek falvaiban mindenütt 40% fölötti volt a magyar számarány,¹² 84 717-en laktak, közülük 68 392 (80,7%) a magyar. E községek lakossága még 1984-ben is 94 401 fő volt, vagyis 9684-gyel több, mint 1930-ban. A községcsoport lényegében megtartotta 1956-ig elért lélekszámát, annak ellenére, hogy a két megye magyar községlakóinak fogyása 1956 és 1977 között 39 ezer (de még a magyar nyelvterületen is 27 ezer) fő volt. Azt is tudjuk, hogy ez idő alatt itt a magyar városi

¹⁰ Semlyén István: *Hétmilliárd lélek*. Bukarest, 1980. 197. p. A kirajzás iránya Brassó, továbbá a Hunyad megyei, a szatmári és a máramarosi ipari és bányai központok.

¹¹ Az önálló telepesefalvak 1930-ban: Avram Iancu (korábbi nevén Regina Maria), Lucăceni, Paulian, Regele Ferdinand I., Scărișoara Nouă; 1956-ban Avram Iancu, Dacia, Decebal, Lucăceni, Mesteacăn, Mihai Bravu, Paulian, Rațiu, Scărișoara Nouă, Traian.

¹² Bihar megyében: Bihardiószeg, Bors, Érbogyoszló, Érmihályfalva, Értarcsa, Kiskereki, Szalacs, Szalárd, Székelyhid; Szatmár megyében: Batiz, Csanáros, Halmi, Királydaróc, Lázári, Mezőfény, Mikola, Túrterebes, Vetés.

népesség száma mindössze 23 ezerrel lett több. Mivel nem ismerjük a magyarság természetes szaporulatának, illetve elvándorlásának konkrét értékeit, nem zárható ki az 1930-as népszámlálás manipulált adatai között eltüntetett, majd 1956-ban előkerült magyar anyanyelvűek részbeni „visszavételének” lehetősége sem, de – az előbbieik miatt – a román jelenlét növekedésével mindenképpen számolnunk kell.

Az 1977 utáni népesedési folyamatok etnikai vonatkozásairól már nincsenek adataink.

Általános tendencia a városodás gyors ütemű folytatódása, különösen a gyengén urbanizálódott Szilágyságban és abban a két székely megyében (Hargita, Kovászna), ahol a román betelepülés 1977-ig nem tudott változtatni a városok alapvető nemzetiségi arányain. Az urbanizáció csupán Maros és Kolozs megyében lassult le némileg. A városi növekedésben a természetes szaporulat mellett (melyben az újonnan jöttek – javarészt románok – nagyobb termékenysége dominál, míg a hagyományosan urbanizált magyarságot, beleértve a gyorsan integrálódó csekély számú beköltözőt is, zömében alacsonyabb születésszám jellemzi)¹³ változatlanul szerepet játszik a vándormozgalom. A migráció egyik forrásvidéke – a falusi lakosság fokozódó csökkenéséből következően – a román nyelvterület községcsoportja (főként Bihar, Szilágyság, Kolozs és Maros megyékben), de a városi lélekszámot a más (és Erdélyen kívüli) vidékekről érkezettek is gyarapítják. Hargita és Kovászna megyében szinte bizonyos, hogy a bevándorlók között a kívülről jöttek vannak többségben.

Az összerdélyi etnikai arányok elérésének igyekezete a városokba történő román beköltözést részesíti előnyben. A szülőföldjétől távol idegen környezetbe került, más kultúrájú, így kétszeres identitászavarral küszködő telepese rétegek tömeges jelenléte bomlasztólag hat a helyi társadalmak hagyományos kapcsolatrendszerére. Lassan a nemzetiségi jellegüket még többé-kevésbé őrző városok is elvesztik magyarságukat, a környező magyarság pedig elveszti maradék városait.

A „területrendezés”, azaz az erőltetett urbanizáció kiterjesztése az eddig érintetlenül hagyott településvidékre azzal a veszéllyel fenyeget, hogy a falusi magyarok most már a falvaikat is elveszítik; s a torz városodásnak¹⁴ nem csupán az épített környezet, de – mint az „igazi” városok sorsa példázza – a falvakba visszaszorult nemzetiségi mikrotársadalom is áldozatul esik.

---

¹³ Semlyén István: *i. m.* 210. p.

¹⁴ Az ún. városrobbanás szakasza Romániában is a falusi lakosság magas aránya mellett, a falusi és városi civilizációs szint kiegyenlítődése nélkül zajlott le. Pontosabban: egyfajta, a modernizáció bűvkörében megfogalmazott célok közt nem szereplő nivellálódás végbement, hiszen a romániai városfejlődés egyik jellegzetessége – a kevésbé fejlett kelet-közép-európai országokhoz hasonlóan – a ruralizáció; a falusi szokások és életmód városi környezetben való továbbélése. (Vö. Enyedi György: *A városnövekedés szakaszai*. Budapest, 1988. 47–64. p., Semlyén István: *i. m.* 194–195. p.) A mezőgazdasági népesség „agrár-ipari központokba” tömörítésének, a hagyományos falu elsoványodásának (térsgünkben nem példa nélküli, de ma már remélhetőleg anakronisztikusnak számító) terve megvalósulás esetén e folyamatot teljesíti ki: azaz a román építőipari tömegtermelés lehetőségeinek szintjére redukált „urbanizációs” keretek között lényegében falusias elemekkel kevert életviszonyokat teremt újra.

Függelék

**A községek, a községekhez tartozó falvak száma és a falvak átlagos lélekszáma
az egyes nyelvterületeken, megyénként**

Megyék	Év	Községek száma			Falvak száma			Egy községre jutó falvak száma			Egy falura jutó átlagos lélekszám		
		Össze- sen	Magyar	Román	Össze- sen	Magyar	Román	Össze- sen	Magyar	Román	Össze- sen	Magyar	Román
			nyelvterület			nyelvterület			nyelvterület			nyelvterület	
Bihar	1930	.	.	.	380	72	308	.	.	.	1021	1438	923
	1956	.	.	.	426	79	347	.	.	.	951	1453	837
	1977	84	20	64	423	77	346	5,00	3,85	5,40	900	1418	784
	1984										836	1300	732
Hargita	1930	.	.	.	142	136	6	.	.	.	1373	1350	1878
	1956	.	.	.	244	223	21	.	.	.	836	857	611
	1977	46	41	5	219	198	21	4,76	4,82	4,20	892	909	729
	1984										849	869	656
Kolozs	1930	.	.	.	321	104	218	.	.	.	926	1084	849
	1956	.	.	.	441	136	305	.	.	.	738	845	691
	1977	69	24	45	400	132	268	5,80	5,50	6,00	745	859	689
	1984										658	784	597
Kovászna	1930	.	.	.	94	92	2	.	.	.	1142	1145	1014
	1956	.	.	.	108	104	4	.	.	.	1052	1070	601
	1977	30	29	1	102	98	4	3,40	3,38	4,00	1040	1057	625
	1984										997	1012	599
Maros	1930	.	.	.	344	219	125	.	.	.	936	803	1169
	1956	.	.	.	500	252	248	.	.	.	716	766	662
	1977	86	43	43	464	229	235	5,40	5,33	5,47	715	756	673
	1984										658	710	607
Szatmár	1930	.	.	.	177	103	74	.	.	.	1217	1154	1304
	1956	.	.	.	221	126	95	.	.	.	1117	1058	1195
	1977	55	30	25	219	125	94	4,00	4,07	3,76	1091	1002	1208
	1984										1033	939	1159
Szilágy	1930	.	.	.	246	62	184	.	.	.	851	951	817
	1956	.	.	.	280	69	211	.	.	.	836	999	783
	1977	54	15	39	273	68	205	5,06	4,53	5,26	736	859	695
	1984										659	830	603
Együtt	1930	.	.	.	1704	788	916	.	.	.	1018	1090	955
	1956	.	.	.	2220	989	1230	.	.	.	850	938	780
	1977	424	202	222	2100	927	1173	4,95	4,59	5,28	834	931	757
	1984										770	875	686

**A magyarok és románok számának alakulása
a falvakon belüli számarányuk szerint a magyar nyelvterületen,
megyéenként, 1930-ban**

Területi csoport	Falvak Száma	Összes népesség	Magyarok		Románok		Átlagos lélekszám falvanként		
			Szám	%	Szám	%	Összesen	Magyar	Román
	Falvak 40%-nál magasabb magyar részaránnyal								
Bihar	52	87 813	73 900	84,2	11 188	12,7	1689	1421	215
Hargita	134	182 312	174 374	95,6	6 166	3,4	1360	1301	46
Kolozs	46	58 810	41 562	70,7	15 657	26,6	1280	904	340
Kovászna	89	103 515	95 555	92,3	7 572	7,3	1163	1074	85
Maros	169	144 634	115 532	79,9	23 765	16,4	855	684	141
Szatmár	66	82 594	57 558	69,7	18 057	21,9	1251	872	274
Szilágy	33	41 876	32 744	78,2	6 623	15,8	1269	992	201
Együtt	589	701 554	591 225	84,3	89 028	12,7	1191	1004	151
	Falvak 40%-nál alacsonyabb magyar részaránnyal								
Bihar	20	15 726	1 468	9,3	14 011	89,1	786	73	701
Hargita	2	1 352	292	21,6	1 053	77,9	676	146	527
Kolozs	58	53 953	7 041	13,1	45 725	84,7	930	121	788
Kovászna	3	1 797	79	4,4	1 713	95,3	599	26	571
Maros	50	31 321	2 219	7,1	24 616	78,6	626	44	492
Szatmár	37	36 289	6 774	18,7	25 489	70,2	980	183	689
Szilágy	29	17 084	858	5,0	16 183	94,7	589	30	558
Együtt	199	157 522	18 731	11,9	128 790	81,8	792	94	647

**A hét észak-erdélyi megye népessége (ö) városok és községek (1910-1984 között),
valamint magyarok (m) és románok (r) szerinti megoszlásban (1910–1977 között),
nyelvterületenként, a mai közigazgatási beosztás szerint**

1977-ben "nemzetiség és anyanyelv szerint".

A gyarapodás vagy fogyás éves átlaga az időszak-közepi népességhez viszonyítva.

Kurzív szedés: becslés.

**I.
Bihar megye**

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Összesen									
1910	475 405	218 292	45,9	241 420	50,8	—	—	—	—	—	—
1930	527 216	193 809	36,8	306 260	58,1	110,9	88,0	126,9	0,52	-0,59	1,20
1956	574 488	204 200	35,5	359 400	62,6	109,0	105,4	117,4	0,34	0,21	0,64
1977	633 094	196 220	31,0	416 426	65,8	110,2	96,1	115,9	0,47	-0,19	0,71
1984	652 296	.	.	.	.	103,0	.	.	0,40	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	188 952	166 710	88,2	19 018	10,1	—	—	—	—	—	—
1930	215 453	153 276	71,1	50 790	23,6	114,0	91,9	267,1	0,66	-0,42	5,03
1956	239 470	165 800	69,2	71 300	29,8	111,1	108,2	140,4	0,42	0,31	1,36
1977	314 070	.	.	.	.	131,2	.	.	1,31	.	.
1984	344 915	.	.	.	.	109,8	.	.	1,26	.	.
		Román nyelvterület									
1910	286 453	51 582	18,0	222 402	77,6	—	—	—	—	—	—
1930	311 763	40 533	13,0	255 471	81,9	108,8	78,6	114,9	0,42	-1,20	0,70
1956	335 018	38 400	11,5	288 100	86,0	107,5	94,7	112,8	0,29	-0,22	0,48
1977	319 000	.	.	.	.	95,2	.	.	-0,23	.	.
1984	307 381	.	.	.	.	96,4	.	.	-0,50	.	.
		Városok									
1910	115 994	90 909	78,4	21 582	18,6	—	—	—	—	—	—
1930	139 314	83 342	59,8	45 931	33,0	120,1	91,7	212,8	0,92	-0,43	3,85
1956	169 172	88 400	52,2	78 000	46,1	121,4	106,1	169,8	0,78	0,24	2,18
1977	252 564	99 703	39,5	147 042	58,2	149,3	112,8	188,5	1,94	0,58	3,08
1984	298 607	.	.	.	.	118,2	.	.	2,26	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	92 227	84 208	91,3	5 650	6,1	—	—	—	—	—	—
1930	111 914	77 908	69,6	25 591	22,9	121,3	92,5	452,9	0,97	-0,39	7,85
1956	124 661	82 100	65,9	40 700	32,7	111,4	105,4	159,0	0,43	0,21	1,86
1977	204 866	.	.	.	.	164,3	.	.	2,41	.	.
1984	244 780	.	.	.	.	119,5	.	.	2,41	.	.
		Román nyelvterület									
1910	23 767	6 701	28,2	15 932	67,0	—	—	—	—	—	—
1930	27 400	5 434	19,8	20 340	74,2	115,3	81,1	127,7	0,71	-1,04	1,23
1956	44 511	6 300	14,1	37 300	83,8	162,4	115,9	183,4	1,95	0,59	2,44

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ő	m	r	ő	m	r
1977	47 698	.	.	.	.	107,2	.	.	0,33	.	.
1984	53 827	.	.	.	.	112,8	.	.	1,63	.	.
Községek											
1910	359 411	127 383	35,4	219 838	61,2	—	—	—	—	—	—
1930	387 902	110 467	28,5	260 330	67,1	107,9	86,7	118,4	0,38	-0,71	0,85
1956	405 316	115 800	28,6	281 400	69,4	104,5	104,8	108,1	0,18	0,19	0,31
1977	380 530	96 517	25,4	269 384	70,8	93,9	83,3	95,7	-0,30	-0,87	-0,21
1984	353 689	.	.	.	.	92,9	.	.	-0,97	.	.
<i>Magyar nyelvterület</i>											
1910	96 725	82 502	85,3	13 368	13,8	—	—	—	—	—	—
1930	103 539	75 368	72,8	25 199	24,3	107,0	78,6	114,9	0,34	-0,45	3,22
1956	114 809	83 700	72,9	30 600	26,6	110,9	111,1	121,4	0,41	0,42	0,78
1977	109 200	.	.	.	.	95,1	.	.	-0,24	.	.
1984	100 135	.	.	.	.	91,7	.	.	-1,15	.	.
<i>Román nyelvterület</i>											
1910	262 686	44 881	17,1	206 470	78,6	—	—	—	—	—	—
1930	284 363	35 199	12,3	235 131	82,7	108,3	78,2	113,9	0,40	-1,22	0,65
1956	290 507	32 100	11,1	250 800	86,3	102,2	91,5	106,7	0,09	-0,36	0,26
1977	271 300	.	.	.	.	93,4	.	.	-0,33	.	.
1984	253 554	.	.	.	.	93,5	.	.	-0,90	.	.

II. Hargita megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Összesen									
1910	240 643	223 144	92,7	14 605	6,1	—	—	—	—	—	—
1930	250 194	223 102	89,2	22 490	9,0	104,0	99,9	154,0	0,20	-0,00	2,18
1956	273 964	247 000	90,2	25 200	9,2	109,5	110,7	112,0	0,36	0,41	0,45
1977	326 310	275 759	84,5	45 947	14,1	119,1	111,6	182,3	0,84	0,53	2,92
1984	353 994	.	.	.	.	108,5	.	.	1,09	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	233 570	222 143	95,1	8 578	3,7	—	—	—	—	—	—
1930	238 925	220 349	92,9	14 585	6,1	102,3	99,2	170,0	0,11	-0,04	2,69
1956	261 124	244 900	93,8	14 700	5,6	109,3	111,1	100,8	0,35	0,42	0,03
1977	311 000	.	.	.	.	119,1	.	.	0,84	.	.
1984	340 219	.	.	.	.	109,4	.	.	1,21	.	.
		Román nyelvterület									
1910	7 073	1 001	14,2	6 027	85,2	—	—	—	—	—	—
1930	11 269	2 753	24,4	7 905	70,1	159,3	275,0	131,2	2,36	5,19	1,37
1956	12 840	2 100	16,4	10 500	81,8	113,9	76,3	132,8	0,52	-1,07	1,14
1977	15 300	.	.	.	.	119,2	.	.	0,84	.	.
1984	13 775	.	.	.	.	90,0	.	.	-1,39	.	.
		Városok (teljes egészében magyar nyelvterület)									
1910	53 808	48 079	89,4	4 218	7,8	—	—	—	—	—	—
1930	55 261	45 683	82,7	7 366	13,3	102,7	95,5	174,6	0,13	-0,26	2,83
1956	70 085	62 000	88,5	7 600	10,8	126,8	135,7	103,2	0,95	1,22	0,12
1977	130 976	103 520	79,0	26 001	19,9	186,9	167,0	342,1	3,04	2,49	6,07
1984	168 148	.	.	.	.	128,4	.	.	3,43	.	.
		Községek									
1910	186 835	175 065	93,7	10 387	5,6	—	—	—	—	—	—
1930	194 933	177 419	91,0	15 124	7,8	104,3	101,3	145,6	0,21	0,07	1,90
1956	203 879	185 000	90,7	17 600	8,6	104,6	104,3	116,4	0,18	0,17	0,61
1977	195 334	172 239	88,2	19 946	10,2	95,8	93,1	113,3	-0,21	-0,34	0,60
1984	185 851	.	.	.	.	95,1	.	.	-0,66	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	179 762	174 064	96,8	4 360	2,4	—	—	—	—	—	—
1930	183 664	174 066	95,1	7 219	3,9	102,2	100,3	165,6	0,11	0,02	2,55
1956	191 039	182 900	95,7	7 100	3,7	104,0	104,7	98,4	0,16	0,18	-0,07
1977	180 030	.	.	.	.	94,2	.	.	-0,28	.	.
1984	172 076	.	.	.	.	95,6	.	.	-0,60	.	.
		Román nyelvterület (lásd a megyei adatokat)									

III.
Kolozs megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)						
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)			
						ö	m	r	ö	m	r	
		Összesen										
1910	397 420	156 340	39,3	230 662	58,0	—	—	—	—	—	—	
1930	475 533	149 564	31,4	298 964	62,9	119,7	95,7	129,6	0,90	-0,22	1,31	
1956	580 344	169 000	29,1	404 100	69,6	122,0	113,0	135,2	0,80	0,49	1,21	
1977	715 507	167 473	23,4	539 280	75,4	123,3	99,1	133,5	1,01	-0,04	1,39	
1984	738 460	.	.	.	.	103,2	.	.	0,42	.	.	
		Magyar nyelvterület										
1910	222 400	135 498	60,9	80 768	36,3	—	—	—	—	—	—	
1930	284 824	134 070	47,1	128 242	45,0	128,1	98,9	128,1	1,25	-0,05	2,34	
1956	362 470	154 650	42,7	202 800	55,9	127,3	115,4	157,5	0,96	0,57	1,84	
1977	522 900	.	.	.	.	144,3	.	.	1,77	.	.	
1984	571 743	.	.	.	.	109,3	.	.	1,20	.	.	
		Román nyelvterület										
1910	175 020	20 842	11,9	149 894	85,6	—	—	—	—	—	—	
1930	190 079	15 494	8,1	170 722	89,5	109,0	74,3	113,9	0,43	-1,47	0,65	
1956	217 874	14 350	6,6	201 300	92,4	114,1	92,6	117,9	0,53	-0,31	0,66	
1977	192 600	.	.	.	.	88,4	.	.	-0,59	.	.	
1984	166 717	.	.	.	.	86,6	.	.	-1,91	.	.	
		Városok										
1910	121 944	86 502	70,9	31 600	25,5	—	—	—	—	—	—	
1930	178 448	86 045	48,2	72 453	40,6	146,3	99,5	233,3	1,92	-0,03	4,33	
1956	254 884	106 700	41,9	144 100	56,5	142,8	124,0	198,9	1,43	0,86	2,77	
1977	417 518	112 862	27,0	299 689	71,8	163,8	105,8	208,0	2,39	0,27	3,57	
1984	475 142	.	.	.	.	113,8	.	.	1,74	.	.	
		Magyar nyelvterület										
1910	116 428	85 790	73,7	26 252	22,6	—	—	—	—	—	—	
1930	172 061	85 467	49,7	66 860	38,9	147,8	99,6	299,1	1,97	-0,02	4,77	
1956	247 486	106 400	43,0	137 100	55,4	143,8	124,5	205,1	1,46	0,88	2,90	
1977	409 500	.	.	.	.	165,4	.	.	2,44	.	.	
1984	468 303	.	.	.	.	114,4	.	.	1,81	.	.	
		Román nyelvterület										
1910	5 526	712	12,9	4 707	85,2	—	—	—	—	—	—	
1930	6 387	578	9,0	5 593	87,6	115,6	81,2	118,8	0,73	-1,04	0,87	
1956	7 398	300	4,1	7 000	94,6	115,8	51,9	125,2	0,59	-2,57	0,90	
1977	8 000	.	.	.	.	108,1	.	.	0,38	.	.	
1984	6 839	.	.	.	.	85,5	.	.	-2,07	.	.	

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Községek									
1910	275 476	69 838	25,4	199 602	72,5	—	—	—	—	—	—
1930	297 085	63 519	21,4	226 511	76,2	107,8	91,0	113,5	0,38	-0,47	0,63
1956	325 460	62 300	19,1	260 000	79,9	109,6	98,1	114,8	0,36	-0,08	0,55
1977	297 989	54 611	18,3	239 591	80,4	91,6	87,7	92,2	-0,42	-0,63	-0,39
1984	263 318	.	.	.	.	88,4	.	.	-1,64	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	105 982	49 708	46,9	54 415	51,3	—	—	—	—	—	—
1930	112 763	48 603	43,1	61 382	54,4	106,4	97,8	112,8	0,31	-0,11	0,60
1956	114 984	48 250	42,0	65 700	57,1	102,2	99,3	107,0	0,08	-0,03	0,27
1977	113 400	.	.	.	.	98,6	.	.	-0,07	.	.
1984	103 440	.	.	.	.	91,2	.	.	-1,22	.	.
		Román nyelvterület									
1910	169 494	20 130	11,9	145 187	85,7	—	—	—	—	—	—
1930	184 322	14 916	8,1	165 129	89,6	108,7	74,1	113,7	0,42	-1,49	0,65
1956	210 476	14 050	6,7	194 300	92,3	114,2	94,2	117,7	0,53	-0,24	0,65
1977	184 600	.	.	.	.	87,7	.	.	-0,63	.	.
1984	159 878	.	.	.	.	86,6	.	.	-1,90	.	.

IV.
Kovászna megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)							
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)				
						ö	m	r	ö	m	r		
		Összesen											
1910	148 933	130 275	87,5	17 054	11,5	—	—	—	—	—	—		
1930	152 563	126 125	82,7	25 156	16,5	102,4	96,8	147,5	0,12	-0,16	1,96		
1956	172 509	140 700	81,6	30 700	17,8	113,1	111,6	122,0	0,49	0,44	0,80		
1977	199 017	155 133	78,0	41 060	20,6	115,4	110,3	133,7	0,69	0,47	1,40		
1984	226 832	.	.	.	.	114,0	.	.	1,76	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	140 959	129 690	92,0	9 737	6,9	—	—	—	—	—	—		
1930	140 736	125 794	89,4	11 446	9,7	99,8	97,0	140,8	-0,01	-0,15	1,73		
1956	156 638	140 040	89,6	15 570	9,7	111,3	111,6	110,4	0,43	0,44	0,39		
1977	180 680	.	.	.	.	115,3	.	.	0,69	.	.		
1984	206 947	.	.	.	.	114,5	.	.	1,83	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	7 974	585	7,3	7 317	91,8	—	—	—	—	—	—		
1930	11 827	331	2,8	11 446	96,8	148,3	56,6	156,4	1,99	-2,81	2,26		
1956	15 871	300	2,0	15 570	98,0	134,2	90,6	136,4	1,18	-0,39	1,23		
1977	18 340	.	.	.	.	115,6	.	.	0,70	.	.		
1984	19 885	.	.	.	.	108,4	.	.	1,09	.	.		
		Városok											
1910	38 853	31 564	81,2	6 595	17,0	—	—	—	—	—	—		
1930	45 224	30 458	67,3	13 877	30,7	116,4	96,5	210,4	0,76	-0,18	3,79		
1956	58 860	40 400	68,6	17 800	30,2	130,2	132,6	128,3	1,05	1,13	1,00		
1977	92 890	65 356	70,4	25 820	27,8	157,8	161,8	145,1	2,21	2,33	1,80		
1984	125 185	.	.	.	.	134,8	.	.	4,07	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	33 164	31 041	93,6	1 501	4,5	—	—	—	—	—	—		
1930	35 424	30 160	85,1	4 425	12,5	106,8	90,9	294,8	0,33	-0,14	5,55		
1956	45 394	40 100	88,3	4 600	10,1	128,1	133,0	104,0	0,99	1,14	0,15		
1977	77 050	.	.	.	.	169,7	.	.	2,57	.	.		
1984	107 695	.	.	.	.	139,8	.	.	4,58	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	5 689	523	9,2	5 094	89,5	—	—	—	—	—	—		
1930	9 800	298	3,0	9 452	96,4	172,3	57,3	185,6	2,76	-2,77	3,14		
1956	13 466	300	2,0	13 200	98,0	137,4	100,0	139,7	1,27	0,03	1,34		
1977	15 840	.	.	.	.	117,6	.	.	0,78	.	.		
1984	17 490	.	.	.	.	110,4	.	.	1,33	.	.		

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Községek									
1910	110 080	98 711	89,7	10 459	9,5	—	—	—	—	—	—
1930	107 339	95 667	89,1	11 279	10,5	97,5	96,9	107,8	-0,13	-0,16	0,38
1956	113 649	100 300	88,2	12 900	11,4	105,9	104,8	114,4	0,23	0,19	0,54
1977	106 127	89 777	84,6	14 880	14,0	93,4	89,5	115,3	-0,33	-0,53	0,65
1984	101 647	.	.	.	.	95,8	.	.	-0,58	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	107 795	98 649	91,5	8 236	7,6	—	—	—	—	—	—
1930	105 312	95 634	90,8	9 285	8,8	97,7	96,9	112,7	-0,12	-0,16	0,60
1956	111 244	100 300	90,2	10 550	9,5	105,6	104,9	113,6	0,22	0,19	0,51
1977	103 630	.	.	.	.	93,2	.	.	-0,34	.	.
1984	99 252	.	.	.	.	95,8	.	.	-0,58	.	.
		Román nyelvterület									
1910	2 285	62	2,7	2 223	97,3	—	—	—	—	—	—
1930	2 027	33	1,6	1 994	98,4	88,7	53,2	89,7	-0,60	-3,10	-0,54
1956	2 405	-	-	2 350	98,5	118,9	-	120,4	0,68	-	0,69
1977	2 500	.	.	.	.	104,0	.	.	0,19		
1984	2 395	.	.	.	.	95,8	.	.	-0,57	.	.

V.
Maros megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Összesen									
1910	388 328	189 618	48,8	151 327	39,0	—	—	—	—	—	—
1930	425 721	188 928	44,4	185 654	43,6	109,6	99,6	122,7	0,46	-0,02	1,03
1956	513 261	236 300	46,0	245 600	47,9	120,6	125,0	132,3	0,75	0,89	1,12
1977	605 345	264 567	43,7	310 226	51,2	117,9	112,0	126,3	0,79	0,54	1,13
1984	614 122	.	.	.	.	101,4	.	.	0,19	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	217 275	153 038	70,4	50 806	23,4	—	—	—	—	—	—
1930	243 750	158 965	65,2	66 834	27,4	112,2	103,9	131,5	0,58	0,19	1,38
1956	296 614	206 580	69,6	80 200	27,0	121,7	130,0	120,0	0,78	1,05	0,76
1977	361 250	.	.	.	.	121,8	.	.	0,95	.	.
1984	378 302	.	.	.	.	104,7	.	.	0,62	.	.
		Román nyelvterület									
1910	171 053	36 580	21,4	100 521	58,8	—	—	—	—	—	—
1930	181 971	29 963	16,5	118 820	65,3	106,4	81,9	118,2	0,31	-0,99	0,84
1956	216 647	29 720	13,7	165 400	76,3	119,1	99,2	139,2	0,70	-0,03	1,32
1977	244 100	.	.	.	.	112,7	.	.	0,57	.	.
1984	235 820	.	.	.	.	96,6	.	.	-0,46	.	.
		Városok									
1910	82 474	49 678	60,2	20 325	24,6	—	—	—	—	—	—
1930	103 659	53 073	51,2	33 915	32,7	125,7	106,8	166,9	1,15	0,33	2,56
1956	155 266	86 300	55,6	59 200	38,1	149,8	162,6	174,6	1,72	1,95	2,33
1977	273 762	131 578	48,1	129 952	47,5	176,3	152,5	219,5	2,76	2,04	3,84
1984	308 741	.	.	.	.	112,8	.	.	1,62	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	47 148	33 806	71,7	8 512	18,1	—	—	—	—	—	—
1930	67 795	41 214	60,8	18 453	27,2	143,8	121,9	216,8	1,83	1,00	3,95
1956	103 522	75 000	72,5	26 500	25,6	152,7	182,0	143,6	1,70	2,41	1,45
1977	188 000	.	.	.	.	181,6	.	.	2,90	.	.
1984	215 680	.	.	.	.	114,7	.	.	1,85	.	.
		Román nyelvterület									
1910	35 326	15 872	44,9	11 813	33,4	—	—	—	—	—	—
1930	35 864	11 859	33,1	15 462	43,1	101,5	74,7	130,9	0,08	-1,45	1,36
1956	51 744	11 300	21,8	32 700	63,2	144,3	95,3	211,5	1,47	-0,19	3,02
1977	85 760	.	.	.	.	165,7	.	.	2,45	.	.
1984	93 061	.	.	.	.	108,5	.	.	1,10	.	.

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Községek									
1910	305 854	139 940	45,8	131 002	42,8	—	—	—	—	—	—
1930	322 062	135 855	42,2	151 739	47,1	105,3	97,1	115,8	0,26	-0,15	0,74
1956	357 995	150 000	41,9	186 400	52,1	111,2	110,4	122,8	0,42	0,40	0,82
1977	331 583	132 989	40,1	180 274	54,4	92,6	88,7	96,7	-0,37	-0,58	-0,16
1984	305 381	.	.	.	.	92,1	.	.	-1,09	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	170 127	119 232	70,1	42 294	24,9	—	—	—	—	—	—
1930	175 955	117 751	66,9	48 381	27,5	103,4	98,8	114,4	0,17	-0,06	0,68
1956	193 092	131 600	68,1	52 700	27,8	109,7	111,7	111,0	0,37	0,44	0,42
1977	173 250	.	.	.	.	89,7	.	.	-0,52	.	.
1984	162 622	.	.	.	.	93,7	.	.	-0,84	.	.
		Román nyelvterület									
1910	135 727	20 708	15,3	88 708	65,4	—	—	—	—	—	—
1930	146 107	18 104	12,4	103 358	70,7	107,6	87,4	116,5	0,37	-0,67	0,77
1956	164 903	18 400	11,2	132 700	80,5	112,9	101,6	128,4	0,48	0,07	1,00
1977	158 330	.	.	.	.	96,0	.	.	-0,20	.	.
1984	142 759	.	.	.	.	90,2	.	.	-1,37	.	.

VI.
Szatmár megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)							
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)				
						ö	m	r	ö	m	r		
		Összesen											
1910	268 801	167 626	62,4	92 492	34,4	—	—	—	—	—	—		
1930	301 105	126 931	37,1	140 019	46,5	112,0	75,7	151,4	0,57	-1,38	2,10		
1956	337 351	158 500	47,0	173 100	51,3	112,0	124,9	123,6	0,45	0,89	0,85		
1977	393 840	150 389	38,2	230 966	58,6	116,7	94,9	133,4	0,75	-0,25	1,39		
1984	408 986	.	.	.	.	103,8	.	.	0,51	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	175 571	141 072	80,4	32 328	18,4	—	—	—	—	—	—		
1930	199 355	110 785	55,6	66 457	33,3	113,5	78,5	205,6	0,64	-1,20	3,67		
1956	216 467	140 160	64,7	73 400	33,9	108,6	126,5	110,4	0,33	0,94	0,40		
1977	267 850	.	.	.	.	123,7	.	.	1,03	.	.		
1984	285 741	.	.	.	.	106,7	.	.	0,87	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	93 230	26 554	28,5	60 164	64,5	—	—	—	—	—	—		
1930	101 750	16 146	15,9	73 562	72,3	109,1	60,9	122,3	0,44	-2,46	1,01		
1956	120 884	18 340	15,2	99 700	82,5	118,8	113,6	135,5	0,69	0,51	1,22		
1977	125 990	.	.	.	.	104,2	.	.	0,20	.	.		
1984	123 245	.	.	.	.	97,8	.	.	-0,29	.	.		
		Városok											
1910	64 632	55 730	86,2	7 521	11,6	—	—	—	—	—	—		
1930	85 762	46 870	54,7	27 124	31,6	132,7	84,1	360,6	1,42	-0,86	6,62		
1956	90 488	56 200	62,1	32 900	36,4	105,5	119,9	121,3	0,21	0,72	0,77		
1977	154 978	67 815	43,8	84 159	54,3	171,3	120,7	255,8	2,61	0,90	4,60		
1984	182 699	.	.	.	.	117,9	.	.	2,22	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	60 415	55 127	91,2	4 223	7,0	—	—	—	—	—	—		
1930	80 472	46 453	57,7	22 911	28,5	133,2	84,3	542,5	1,44	-0,85	8,82		
1956	83 140	55 660	66,9	26 162	31,5	103,3	119,8	114,2	0,13	0,72	0,53		
1977*	142 591	68 489	48,0	70 972	49,8	171,5	121,9	271,3	2,61	1,00	4,90		
1984	168 393	.	.	.	.	118,1	.	.	2,22	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	4 217	603	14,3	3 298	78,2	—	—	—	—	—	—		
1930	5 290	417	7,9	4 213	79,7	125,4	69,2	127,7	1,14	-1,83	1,23		
1956	7 348	500	6,8	6 788	92,4	138,9	119,9	161,1	1,36	0,72	1,92		
1977*	12 387	500	4,0	11 727	94,7	168,6	100,0	172,8	2,53	0,00	2,65		
1984	14 306	.	.	.	.	115,5	.	.	1,94	.	.		

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Községek									
1910	204 169	111 896	54,8	84 971	41,6	—	—	—	—	—	—
1930	215 343	80 061	37,2	112 895	52,4	105,5	71,5	132,9	0,27	-1,66	1,43
1956	246 863	102 300	41,4	140 200	56,8	114,6	127,8	124,2	0,55	0,98	0,87
1977	238 862	82 574	34,6	146 807	61,5	96,8	80,7	104,7	-0,16	-1,02	0,22
1984	226 287	.	.	.	.	94,7	.	.	-0,72	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	115 156	85 945	74,6	28 105	24,4	—	—	—	—	—	—
1930	118 883	64 332	54,1	43 546	36,6	103,2	74,9	154,9	0,16	-1,44	2,20
1956	133 327	84 500	63,4	47 250	35,5	112,1	131,3	108,5	0,46	1,09	0,33
1977	125 260	.	.	.	.	93,9	.	.	-0,30	.	.
1984	117 348	.	.	.	.	93,7	.	.	-0,87	.	.
		Román nyelvterület									
1910	89 013	25 951	29,2	56 866	63,9	—	—	—	—	—	—
1930	96 460	15 729	16,3	69 349	71,9	108,4	60,6	122,0	0,40	-2,47	1,00
1956	113 536	17 800	15,7	92 950	81,9	117,7	113,2	134,0	0,65	0,49	1,17
1977	113 600	.	.	.	.	100,1	.	.	0,00	.	.
1984	108 939	.	.	.	.	95,9	.	.	-0,56	.	.

* A nemzetiségi megoszlás az előzetes adatok szerint.

VII.
Szilágy megye

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)							
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)				
						ö	m	r	ö	m	r		
		Összesen											
1910	223 096	66 691	29,9	150 202	67,3	—	—	—	—	—	—		
1930	240 778	57 630	23,9	169 897	70,6	107,9	86,4	113,1	0,38	-0,73	0,62		
1956	271 989	67 400	24,8	201 100	73,9	113,0	117,0	118,4	0,49	0,63	0,67		
1977	264 569	62 568	23,6	197 920	74,8	97,3	92,8	98,4	-0,13	-0,36	-0,08		
1984	267 687	.	.	.	.	101,2	.	.	0,16	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	78 029	50 792	65,1	26 286	33,7	—	—	—	—	—	—		
1930	84 364	46 720	55,4	32 932	39,0	108,1	92,0	125,3	0,39	-0,42	1,13		
1956	99 478	55 690	56,0	42 710	42,9	117,9	119,2	129,7	0,66	0,70	1,04		
1977	113 200	.	.	.	.	113,8	.	.	0,62	.	.		
1984	133 343	.	.	.	.	117,8	.	.	2,21	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	145 067	15 899	11,0	123 916	85,4	—	—	—	—	—	—		
1930	156 414	10 910	7,0	136 965	87,6	107,8	68,6	110,5	0,38	-1,87	0,50		
1956	172 511	11 710	6,8	158 390	91,8	110,3	107,3	115,6	0,39	0,28	0,58		
1977	151 340	.	.	.	.	87,7	.	.	-0,63	.	.		
1984	134 344	.	.	.	.	88,8	.	.	-1,58	.	.		
		Városok											
1910	29 431	20 047	68,1	9 099	30,9	—	—	—	—	—	—		
1930	31 399	15 191	48,4	13 426	42,8	106,7	75,8	147,6	0,32	-1,38	1,96		
1956	37 802	17 200	45,4	20 300	53,7	120,4	113,2	151,2	0,74	0,50	1,66		
1977	63 641	19 837	31,2	42 958	67,5	168,4	115,3	211,6	2,53	0,69	3,66		
1984	87 745	.	.	.	.	137,9	.	.	4,38	.	.		
		Magyar nyelvterület											
1910	23 951	17 469	72,9	6 245	26,1	—	—	—	—	—	—		
1930	25 404	13 118	51,6	10 126	39,9	106,1	75,1	162,1	0,30	-1,42	2,45		
1956	30 534	15 290	50,1	15 019	49,2	127,5	116,6	148,3	0,73	0,61	1,58		
1977	54 800	.	.	.	.	179,5	.	.	2,84	.	.		
1984	76 926	.	.	.	.	140,4	.	.	4,64	.	.		
		Román nyelvterület											
1910	5 480	2 578	47,0	2 584	52,1	—	—	—	—	—	—		
1930	5 995	2 073	34,6	3 300	55,0	109,4	80,4	115,6	0,45	-1,08	0,73		
1956	7 268	1 900	26,1	5 300	72,9	121,2	91,7	160,6	0,77	-0,35	1,90		
1977	8 841	.	.	.	.	121,6	.	.	0,94	.	.		
1984	10 819	.	.	.	.	122,4	.	.	2,73	.	.		

Év	Összesen	Magyarok		Románok		Gyarapodás vagy fogyás (-)					
		Szám	%	Szám	%	Előző időpont = 100			Éves átlag (%)		
						ö	m	r	ö	m	r
		Községek									
1910	193 665	46 644	24,1	141 103	72,9	—	—	—	—	—	—
1930	209 379	42 439	20,3	156 471	74,7	108,1	91,0	110,9	0,39	-0,47	0,52
1956	234 187	50 200	21,4	180 700	77,2	111,8	118,3	115,5	0,45	0,67	0,57
1977	200 928	42 731	21,3	154 962	77,1	85,8	85,1	85,8	-0,73	-0,77	-0,73
1984	179 942	.	.	.	.	89,6	.	.	-1,46	.	.
		Magyar nyelvterület									
1910	54 078	33 323	61,6	20 041	37,1	—	—	—	—	—	—
1930	58 960	33 602	57,0	22 806	38,7	109,0	100,8	113,8	0,43	0,04	0,65
1956	68 944	40 400	58,6	27 690	40,2	116,9	120,2	121,4	0,62	0,74	0,78
1977	58 400	.	.	.	.	84,7	.	.	-0,79	.	.
1984	56 417	.	.	.	.	96,6	.	.	-0,17	.	.
		Román nyelvterület									
1910	139 587	13 321	9,5	121 062	86,7	—	—	—	—	—	—
1930	150 419	8 837	5,9	133 665	88,9	107,7	66,3	110,4	0,37	-2,03	0,50
1956	165 243	9 800	5,9	153 010	92,6	109,9	110,9	114,5	0,38	0,41	0,54
1977	142 500	.	.	.	.	86,2	.	.	-0,70	.	.
1984	123 525	.	.	.	.	86,7	.	.	-1,90	.	.